

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.004.02.2021

Wojciech Bakun
Prezydent Miasta Przemyśla
ul. Rynek 1, 37-700 Przemyśl

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrola nr P/21/074 – Zachowanie i zwiększanie terenów zielonych w miastach

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Przemyślu, ul. Rynek 1, 37-700 Przemyśl, zwany dalej Urzędem
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wojciech Bakun, Prezydent Miasta Przemyśla od 22 listopada 2018 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki, poprzednio pełnił Robert Choma
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Uwzględnianie terenów zielonych w dokumentach strategicznych i planistycznych.2. Zarządzanie terenami zielonymi.3. Uwzględnianie w postępowaniach administracyjnych kwestii związanych z ochroną zieleni.4. Utrzymanie i zwiększanie terenów zielonych w działaniach rewitalizacyjnych
Okres objęty kontrolą	Lata 2015-2020 ¹
Podstawa prawna podjęcia kontroli Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontrolerzy	Marek Wójtowicz, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LRZ/23/2021 z dnia 10 lutego 2021 r. Stanisław Tobolewski, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LRZ/30/2021 z dnia 4 marca 2021 r.

(akta kontroli str. 1-4)

¹ Z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem i po tym okresie mających wpływ na kontrolowaną działalność.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uzasadnienie oceny ogólnej

Miasto Przemyśl (dalej Miasto lub Gmina) w sposób prawidłowy realizowało zadania w zakresie zachowania terenów zielonych. Nie planowano i nie realizowano zadań obejmujących swoim zakresem zwiększanie takich terenów.

W dokumentach strategicznych i planistycznych Gminy uwzględniono zagadnienia dotyczące terenów zielonych. Zapisy tych dokumentów w zakresie terenów zielonych były spójne. Obligowały one do zachowania istniejących terenów zielonych, nie postulowały jednak ich zwiększania. Nie określały też konkretnych działań służących utrzymaniu i rozwojowi terenów zielonych.

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Przemyśla (dalej: Studium) uwzględniono zagadnienia dotyczące zachowania i zwiększania zieleni, określono aktualne i docelowe powierzchnie terenów zielonych przypadających na mieszkańca, zawarto wytyczne dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (dalej: mpzp), dotyczące środowiska przyrodniczego oraz wyznaczono tereny wyłączone z zabudowy, przeznaczone do pełnienia funkcji przyrodniczej.

Według stanu na koniec 2020 r. całkowita powierzchnia Miasta pokryta była jedynie w 38,6% mpzp. W dokumentach tych określono zasady ochrony przyrody i terenów zielonych poprzez nakazy, zakazy, dopuszczenia i ograniczenia w zagospodarowaniu. Mpzp nie zawierały zapisów wskazujących na konkretne działania związane z zielenią, wodami i zadrzewieniami.

Miasto nie posiadało diagnozy stanu przyrody i terenów zieleni z uwzględnieniem ich równomiernego rozmieszczenia w jednostkach pomocniczych (osiedlach, dzielnicach) i dostępności dla mieszkańców. W ocenie NIK opracowanie rzetelnej diagnozy stanu i rozmieszczenia zieleni w Mieście oraz uwzględnienie jej ustaleń w dokumentach strategicznych i planistycznych byłoby dobrą praktyką i przyczyniałoby się do skuteczniejszego zarządzania terenami zieleni.

W Programie ochrony środowiska zawarto ogólne zapisy dotyczące zachowania terenów zielonych. W dokumencie tym nie wskazano jednak konkretnych działań w tym zakresie.

Powierzchnia terenów zielonych i wód w latach 2015-2020 pozostawała na niezmiennym poziomie i wynosiła 1.620,9 ha, co stanowiło 35,1% całkowitej powierzchni Miasta.

Urząd przyjął rozwiązania organizacyjne, które zapewniły sprawną realizację założeń strategicznych w zakresie terenów zieleni. Zapewniono także wystarczające środki finansowe na bieżące utrzymanie terenów zielonych.

W latach 2015-2020 działania koncentrowały się na bieżącym utrzymaniu istniejącej zieleni. Przeznaczano na to corocznie kwoty wynoszące od 1.368,9 tys. zł (w 2015 r.) do 913,5 tys. zł w 2020 r., tj. od 0,4% do 0,2% wydatków Miasta ogółem w danym roku.

Gmina jako inwestor w pełni wywiązywała się z obowiązków nałożonych w uzyskanych zezwoleniach na usunięcie drzew.

Poprzez analizy w zakresie zmian w zagospodarowaniu przestrzennym monitorowano presje inwestycyjne na terenach o funkcji przyrodniczej wyłączonej w Studium z zabudowy.

W sposób prawidłowy prowadzono postępowania administracyjne w sprawie wydania decyzji o warunkach zabudowy w zakresie związanym z zachowaniem terenów zielonych. Wydane decyzje zawierały zapisy uwzględniające warunki i szczegółowe zasady zagospodarowania terenu oraz jego zabudowy w zakresie ochrony środowiska. Zagadnienia związane z ochroną środowiska, w tym ochroną

terenów zielonych uwzględniane były również w postępowaniach dotyczących wydania decyzji w sprawie udzielenie pozwolenia na budowę.

Prowadzone działania rewitalizacyjne miały wpływ głównie na utrzymanie terenów zielonych. Nie planowano i nie realizowano przedsięwzięć rewitalizacyjnych obejmujących swoim zakresem wyłącznie zagadnienia związane z terenami zielonymi.

Nieprawidłowościami było niesporządzenie raportów z wykonania Programu ochrony środowiska, nieprzyjęcie Programu opieki nad zabytkami oraz nieterminowe przekazywanie do GUS³ sprawozdań statystycznych SG-01.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Obszar

Opis stanu
faktycznego

1. Uwzględnianie terenów zielonych w dokumentach strategicznych i planistycznych.

1, 2. Uchwałą nr 27/2014 z dnia 6 marca 2014 r. Rada Miejska w Przemyślu (RM) przyjęła „Strategię Sukcesu Miasta Przemyślu na lata 2014-2024” (zwaną dalej Strategią). Dokument ten został opracowany przez Konsorcjum Firm w oparciu o wyniki spotkań warsztatowych powołanego przez Prezydenta⁴ Zespołu Zadaniowego. W Strategii określono trzy obszary funkcjonalne⁵, dla których przyjęto następujące cele strategiczne: (1) poprawa standardu i jakości życia mieszkańców, (2) dobrze rozwinięta infrastruktura Miasta umożliwiająca zrównoważony rozwój, (3) zrównoważony ład przestrzenny, (4) czyste środowisko, (5) zachowane i wykorzystane zasoby dziedzictwa kulturowego, (6) rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, (7) wzrost potencjału gospodarczego Miasta. Dla celów tych przyjęto 39 celów operacyjnych, do których przyporządkowano zadania realizacyjne.

Działania związane z zachowaniem terenów zielonych w Mieście zawarto w ramach celu strategicznego (4) czyste środowisko, celu operacyjnego (4.6) zachowane tereny zielone i cenne elementy środowiska naturalnego i przypisanych do niego zadań realizacyjnych: eksponowanie szczególnie cennych terenów i obiektów przyrodniczych oraz utrzymanie terenów zieleni miejskiej. W ustalonym sposobie monitorowania realizacji Strategii dla zadań tych przyjęto wskaźniki: liczba wyeksponowanych obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych (oznakowanie, opisanie, udostępnienie) oraz powierzchnia zagospodarowanych terenów zieleni miejskiej. Przyjęta wartość bazowa wskaźnika w zakresie liczby wyeksponowanych obiektów przyrodniczych wynosiła 32 i na koniec 2019 r. była na tym samym poziomie. Wartość bazową wskaźnika w zakresie zagospodarowanych terenów zielonych przyjęto na poziomie 66 ha, na którą składało się: 22,87 ha - Park Miejski im. M. Strońskiego, 10,50 ha - Park Miejski na Lipowicy, 19,33 ha - Dolina Sanu i 13,30 ha – Teren rekreacyjny na Zniesieniu. W latach 2015-2018 wskaźnik ten utrzymywany był na wyznaczonym poziomie, a w 2019 r. zmniejszył się do wielkości 46,67 ha. Przyczyną zmniejszenia powierzchni zagospodarowanych terenów zieleni miejskiej było przekazanie Państwowemu Gospodarstwu Wodnemu Wody Polskie terenów stanowiących zieleń miejską Dolina Sanu o powierzchni 19,33 ha. W Strategii nie zawarto działań związanych ze zwiększaniem terenów zielonych.

Do Strategii nie zostały zgłoszone uwagi, postulaty i wnioski odnoszące się do zwiększania terenów zielonych. W dokumencie tym nie było zapisów dotyczących

³ Główny Urząd Statystyczny

⁴ Zarządzeniem Nr 338/2013 z dnia 20 sierpnia 2013 r.

⁵ Zaspokojenie potrzeb mieszkańców, Potencjał i zasoby Miasta oraz Gospodarka i promocja Miasta.

działań Gminy związanych ze zmniejszaniem terenów zielonych i przeznaczeniem ich pod zabudowę mieszkaniową.

(akta kontroli, str. 9-82, 171-191)

3. W latach 2015-2020 w Mieście obowiązywały dwa programy ochrony środowiska, tj. przyjęty⁶ na lata 2010-2013 z perspektywą do 2017 r.⁷ oraz przyjęty⁸ na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r. Dokument z 2018 r. zawierał ogólne zapisy dotyczące zachowania terenów zielonych. W części dotyczącej zasobów przyrodniczych przedstawiono obszary chronione⁹ występujące na terenie Miasta, w tym rezerwy przyrody, parki krajobrazowe, obszary Natura 2000, stanowiska dokumentacyjne, pomniki przyrody i obszary leśne oraz zasady ich ochrony. Zidentyfikowano problemy i bariery w zakresie ochrony przedstawionych zasobów przyrodniczych i ochrony lasów. Nie identyfikowano natomiast problemów i barier dotyczących ochrony i rozwoju wszystkich terenów zielonych Miasta.

W obowiązującym programie ochrony środowiska cele dotyczące terenów zielonych zostały określone w obszarze interwencyjnym: zasoby przyrodnicze. Dla obszaru tego jako cel wskazano zachowanie, ochronę i przywracanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej, ochrona zasobów leśnych i rozwój zrównoważonej gospodarki leśnej oraz określono następujące kierunki interwencji i zadania:

- ochrona form ochrony przyrody, w tym zadanie: monitoring stanu i działania ochronne dotyczące pomników przyrody,
- rozwój zielonej infrastruktury jako nośnika usług ekosystemowych, w tym zadanie: zachowanie terenów zielonych i cennych elementów środowiska naturalnego.

Zgodnie z przyjętym harmonogramem wskazane zadania przypisano do realizacji Urzędowi w każdym roku i finansowano z budżetu Miasta.

W zakresie wskaźników monitoringu programu dla obszaru ochrona zasobów przyrodniczych przyjęto wskaźnik bazowy: liczbę pomników przyrody (34 szt.) i lesistość miasta (24,9%). Wartości docelowej tych wskaźników nie wskazywano. W zakresie pomników przyrody zapisano „utrzymanie i zachowanie stanu istniejącego oraz obejmowanie ochroną ważnych obiektów w postaci pomników przyrody”, a w zakresie lesistości zapisano „stan według miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego”.

W programie nie określono do realizacji konkretnych działań w zakresie utrzymania i rozwoju terenów zielonych. Dokument ten nie zawierał odrębnych części dotyczących zieleni oraz wyznaczonych zadań inwestycyjnych związanych z jej utrzymaniem i rozwojem. Program ochrony środowiska był spójny ze Strategią i Studium. Prezydent nie sporządzał raportów z wykonania programu ochrony środowiska, o których mowa w art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska*¹⁰. Informacje związane z ochroną środowiska podawane były w raportach o stanie gminy za lata 2015-2019¹¹ przedstawianych Radzie Miejskiej przez Prezydenta. W informacjach tych nie wykazywano realizacji zadań dotyczących zieleni miejskiej.

(akta kontroli, str. 83-176)

⁶ Uchwała Rady Miejskiej w Przemyślu nr 231/2011 z dnia 29 września 2011 r. w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska oraz Planu Gospodarki Odpadami na lata 2010-2013 z perspektywą do 2017 r.

⁷ Brak aktualnego Programu ochrony środowiska w latach 2015-2017 uznany został za nieprawidłowość w kontroli P/18/095 – Realizacja wojewódzkich programów strategicznych „Bieszczady” i „Błękitny San” przeprowadzonej przez Delegaturę NIK w Rzeszowie w roku 2018 (wystąpienie pokontrolne znak LRZ.410.005.05.2018 z 23 lipca 2018 r.).

⁸ Uchwała Rady Miejskiej w Przemyślu nr 130/2018 z dnia 21 sierpnia 2018 r. w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Przemyśla na lata 2018-2021 z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r. – zwany dalej programem ochrony środowiska.

⁹ Na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2020 r., poz. 55 ze zm.) – zwanej dalej ustawą o ochronie przyrody.

¹⁰ Dz. U. z 2020 r. poz. 1219, ze zm.

¹¹ <https://bip.przemysl.pl/3525/raport-o-stanie-miasta-przemysla.html>

4. Zadania wynikające z ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*¹² realizowało Biuro Rozwoju Miasta Przemysła (BRM)¹³, będące jednostką organizacyjną Miasta. Do zadań BRM należało m.in.: kształtowanie polityki przestrzennej, w tym zasad zagospodarowania przestrzennego, opracowywanie projektu i zmian Studium, mpzp, projektów decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu oraz prowadzenie monitoringu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, w tym oceny aktualności planów i Studium.

W latach 2015-2020 obowiązywało Studium uchwalone¹⁴ w dniu 23 lutego 2006 r. oraz Studium uchwalone¹⁵ w dniu 25 maja 2017 r.

W obowiązującym Studium określone zostały główne kierunki rozwoju systemu przyrodniczego Miasta, w tym terenów zielonych oraz zadania ochronne dla tego systemu. Jako główne kierunki rozwoju wskazano: rewaloryzację, ochronę i rozwój istniejących zasobów środowiska przyrodniczego, zmniejszanie negatywnego wpływu działalności człowieka na to środowisko oraz ochronę terenów cennych krajobrazowo i przyrodniczo. W zadaniach ochronnych wskazano:

- objęcie ochroną przede wszystkim tych elementów systemu ekologicznego stanowiących część lub kontynuację krajowego i regionalnego systemu ekologicznego, którymi są: kompleksy leśne w południowo-zachodniej części Miasta wchodzące w zasięg obszarów Natura 2000 i Parku Krajobrazowego Pogórza Przemyskiego, dolina rzeki San (główny korytarz ekologiczny Miasta), dolina rzeki Wiar wraz z innymi potokami,
- utrzymanie spójnego systemu powiązań przyrodniczych w Mieście poprzez: zachowanie ciągłości naturalnych korytarzy ekologicznych jakimi są przede wszystkim dolina rzeki San i Wiar oraz doliny innych cieków, ochronę węzłów ekologicznych, jakimi są istniejące ekosystemy leśne i tereny zadrzewień, zachowanie wzajemnych powiązań obszarów chronionych z innymi cennymi przyrodniczo obszarami na terenie Miasta, ochronę i użytkowanie lasów zgodnie z zasadami określonymi w planach urządzenia lasów,
- wprowadzenie szczególnych ustaleń dotyczących przeznaczenia i użytkowania terenów oraz ograniczeń dotyczących lokalizowania nowej zabudowy we wskazanych w Studium obszarach miasta o wyjątkowej wartości krajobrazowej.

W Studium podtrzymano działania ochronne obiektów i obszarów o szczególnej wartości dla środowiska przyrodniczego, które były objęte różnymi formami ochrony prawnej lub były proponowane do objęcia taką ochroną. Działania będące skutkiem tych form ochrony uznano za priorytet w stosunku do celów inwestycyjnych odnoszących się do tych obszarów i obiektów. Wskazany w Studium Podstawowy System Przyrodniczy (PSP) i Uzupełniający System Przyrodniczy (USP) uznano za główny szkielet ekologiczny struktury przestrzennej Miasta. PSP tworzyły tereny naturalne i nieznacznie przekształcone o wysokiej bioróżnorodności, będące ostoją cennej flory i fauny, obejmujące: obszary prawnie chronione, lasy, parki, cmentarze, forty Twierdzy Przemysł, pas 50 m od korytarza rzeki San i rzeka Wiar z brzegami w zasięgu wałów przeciwpowodziowych. USP tworzyły obszary o niepełnej różnorodności biologicznej obejmujące: tereny rekreacyjne i wypoczynkowe, ogrody działkowe, tereny zainwestowane głównie ekstensywnie i tereny w dolinie Sanu zagrożone powodzią nieprzeznaczone pod zabudowę.

¹² Dz. U. z 2021 r. poz. 741.

¹³ <https://brmprzemysl.bip.gov.pl/regulamin/regulamin-organizacyjny-biura.html>, <https://brmprzemysl.bip.gov.pl/statut/statut-biura-rozwoju-miasta-przemysla.html>

¹⁴ Uchwała Rady Miejskiej w Przemysłu nr 26/2006 z dnia 23 lutego 2006 r.

¹⁵ Uchwała Rady Miejskiej w Przemysłu nr 68/2017 z dnia 25 maja 2017 r.

W części Studium dotyczącej kierunków zagospodarowania przestrzennego na załączniku graficznym pn. kierunki zmian w przeznaczeniu, wskazano docelowy model przestrzenny Miasta z podziałem na funkcje w tym wskazanie docelowych terenów zielonych.

Przyjęte w Studium działania związane z zachowaniem terenów zielonych były spójne z celami i kierunkami działań sformułowanymi w programie ochrony środowiska. W dokumentach tych nie określano działań związanych ze zwiększaniem terenów zielonych.

Łączna powierzchnia terenów zielonych i wód w Mieście według Studium wynosiła 1.620,9 ha (35,1% całkowitej powierzchni Miasta), w tym tereny zielone obejmowały 1.532,8 ha (33,1%). W terenach zielonych lasy zajmowały powierzchnię 343,3 ha (7,4%), zieleń urządzona (parki, ogrody działkowe i cmentarze) – 608,9 ha (13,2%) oraz inna zieleń (w tym nieurządzona) – 580,6 ha (12,5%).

Powierzchnia terenów zielonych objęta formami ochrony przyrody wynosiła łącznie 672 ha (14,6%), w tym rezerваты - 2,3 ha i inne formy ochrony (Natura 2000, Park Krajobrazowy i Obszar Chroniony Krajobrazu) – 669,7 ha. Tereny te przenikały się z innymi formami zieleni.

Według Studium podział funkcjonalno-przestrzenny Miasta przedstawiał się następująco: zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna – 6,8% powierzchni Miasta, zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna – 25,2%, zabudowa usługowa – 11,7%, zabudowa techniczno-produkcyjna – 9,2%, obiekty komunikacyjne – 3,1%, infrastruktura techniczna – 1,8%, tereny rolne – 7,1% (w tym zabudowa zagrodowa – 1,6%), tereny zieleni i wód – 35,1%, tereny inne – 0%. Dane te były zbieżne z danymi wykazanymi w sprawozdaniach PZP-1¹⁶.

W Studium uwzględniono zapisy ilościowe obrazujące aktualną i docelową powierzchnię terenów zielonych przypadających na jednego mieszkańca. Biorąc pod uwagę cały obszar Miasta na jednego mieszkańca przypadało ok. 60 m² zieleni urządzonej. W Studium wskazano jednocześnie, iż normy Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) stanowią, że minimalna powierzchnia terenów zielonych na jednego mieszkańca aglomeracji miejskiej powinna wynosić 50 m². Docelową powierzchnię terenów zielonych przypadających na jednego mieszkańca określono dla jednostek przestrzennych¹⁷: Śródmieście na poziomie 50 m² i Ogólnomiejaska na poziomie 60 m². Czas dojścia pieszego do zieleni urządzonej uwzględniony był przy analizie uwarunkowań wynikających z warunków i jakości życia mieszkańców w części dotyczącej sportu i rekreacji¹⁸.

W Studium nie zdefiniowano pojęcia powierzchni biologicznie czynnej. W uwarunkowaniach wewnętrznych Studium w części środowisko przyrodnicze wymieniono tereny biologicznie czynne, do których zaliczono: tereny zieleni miejskiej urządzonej, tereny ogródków działkowych, obszary leśne, obszary produkcji rolnej, korytarze rzeki San i Wiar oraz zieleń osiedlowa i przydomowa.

(akta kontroli, str. 194-285, 309-344)

W informacji Dyrektor BRM podała, że Biuro w swoich opracowaniach¹⁹ korzystało z definicji terenu biologicznie czynnego określonej w § 3 pkt 22 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. *w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie*²⁰, zgodnie z którym przez teren biologicznie czynny należy rozumieć teren o nawierzchni urządzonej w sposób zapewniający naturalną vegetację roślin i retencję wód opadowych, a także 50%

¹⁶ Za lata 2015-2019.

¹⁷ Wyodrębnionych na potrzeby Studium.

¹⁸ Zaprezentowany w formie graficznej.

¹⁹ Studium, mpzp, decyzje o warunkach zabudowy.

²⁰ Dz. U. z 2019 r. poz. 1065, ze zm.

powierzchni tarasów i stropodachów z taką nawierzchnią oraz innych powierzchni zapewniających naturalną vegetację roślin, o powierzchni nie mniejszej niż 10 m², oraz wodę powierzchniową na tym terenie.

(akta kontroli, str. 264-283)

W Studium zawarto wytyczne dla mpzp dotyczące środowiska przyrodniczego. Zgodnie z tymi wytycznymi na terenie PSP i USP w mpzp należy wziąć pod uwagę następujące preferencje dotyczące terenów zielonych:

- utrzymanie podstawowego i uzupełniającego systemu przyrodniczego Miasta, a także ich wzmocnienie poprzez tworzenie terenów zieleni urządzonej (zaleca się stosowanie ciągów roślinności wielowarstwowej o nieregularnym układzie drzew i krzewów, z dużym udziałem gatunków zimozielonych),
- zachowanie największych kompleksów leśnych Miasta zgodnie z planami zarządzania lasów,
- utrzymanie istniejących parków i zespołów zieleni miejskiej, planuje się ich rewitalizację poprzez dokonanie korekty istniejącego drzewostanu, dostosowanie dla potrzeb rekreacji,
- istniejące na terenie Miasta ogrody działkowe niekolidujące z pożądaną urbanizacją w postaci zespołów zabudowy planowane są do zachowania,
- wskaźnik powierzchni terenu biologicznie czynnej na nowo zagospodarowywanych terenach od 60% powierzchni działki budowlanej (z wyłączeniem cmentarzy),
- wskaźnik powierzchni zabudowy do 40% (z wyłączeniem cmentarzy),
- ograniczenie wysokości nowej zabudowy mieszkalnej do dwóch kondygnacji,
- kształtowanie terenów zabudowy w sposób umożliwiający swobodny przepływ mas powietrza bez obiektów przecinających ciągłość korytarzy ekologicznych,
- preferowane sposoby użytkowania terenów PSP i USP - lasy i zieleń miejska publiczna (parki, zieleńce, cmentarze), ogrody działkowe, uprawy ogrodnicze i sadownicze, wody powierzchniowe i tereny ujęć wód podziemnych, zabudowa mieszkaniowa o niskiej intensywności, usługi oświaty, nauki (w tym parki technologiczne), zdrowia, kultury, rekreacji i turystyki z bogatym programem zieleni w obrębie działki oraz usługi towarzyszące zabudowie mieszkalnej.

Określono również zasady kształtowania korytarza PSP, które należy zachować przy opracowywaniu mpzp.

W zaleceniach do stosowania przy sporządzaniu mpzp dla poszczególnych jednostek przestrzennych, wyodrębnionych na potrzeby Studium określono m.in. minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej dla występujących na terenie tych jednostek funkcji przeznaczenia terenu i tak:

- dla jednostki Stare Miasto i występującej funkcji zabudowy jednorodzinnej udział ten określono na poziomie 10%, zabudowy wielorodzinnej 0%, zabudowy usługowej 0%,
- dla jednostki Śródmieście i występujących funkcji zabudowy jednorodzinnej od 10% do 50%, zabudowy wielorodzinnej od 10% do 30%, zabudowy usługowej (w tym obiektów handlowych wielkopowierzchniowych) od 5% do 10%,
- dla jednostki Ogólnomiejska i występujących funkcji zabudowy jednorodzinnej od 10% do 50%, zabudowy wielorodzinnej od 20% do 30%, zabudowy usługowej (w tym obiektów handlowych wielkopowierzchniowych) od 15% do 40%, zabudowy produkcyjnej – 10% i terenów rolniczych z zabudową – 60%.

W Studium nie był określony udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej dla zieleni urządzonej związanej z wypoczynkowymi i rekreacyjnymi potrzebami mieszkańców, w tym zieleni działkowej, przestrzeni otwartej, zieleni o charakterze publicznym, zieleni nadrzecznej i łąkowej.

Dla jednostek przestrzennych Śródmieście i Ogólnomiejska określono wskaźniki dotyczące dostępności terenów zielonych (w tym parków osiedlowych, parków miejskich itp.) przyjmując minimalną powierzchnie przypadającą na jednego mieszkańca na poziomie 50 m² i 60 m² oraz minimalny promień dojścia 500 m i 1000 m. Dla jednostki przestrzennej Stare Miasto nie określono tych wskaźników. Jednostka ta obejmowała teren o wysokich walorach kulturowych i charakteryzuje się najwyższym procentem terenów zabudowanych i zurbanizowanych (80% - 90%). W związku z charakterem historycznym zabudowy nie określano wskaźników urbanistycznych.

W pierwotnej wersji obowiązującego Studium określono i opisano tereny wyłączone z zabudowy przeznaczone do pełnienia funkcji przyrodniczych. Wyznaczono obszary zieleni wskazane do objęcia ochroną prawną, zarówno w ramach mpzp, jak i w innej formie oraz określono zasady ich zagospodarowania. W Studium wskazano konkretne tereny zielone takie jak parki, fortyfikacje pierścienia wewnętrznego Twierdzy Przemysł, ogrody, tereny rekreacyjno - sportowe przeznaczone do ochrony i uwzględnienia w planach miejscowych. Określono w nim również wytyczne dla wyznaczania ogólnodostępnych terenów przeznaczonych na zieleń miejską poprzez wskazanie dopuszczalnych funkcji danych obszarów ze względu na ich przeznaczenie.

Studium nie było zmieniane w zakresie zachowania i zwiększania terenów zielonych.

Zgodnie z art. 10 ust.2 pkt 8 *ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* w Studium określono obszary przestrzeni publicznej. Obszary te zostały objęte obowiązującymi mpzp.

(akta kontroli, str. 194-285, 304, 905)

5. W 2015 r.²¹ w Mieście obowiązywało 56 mpzp obejmujących powierzchnię 1.483 ha, co stanowiło 32,1% całkowitej powierzchni Miasta. W 2016 r. obowiązywało 58 mpzp obejmujących powierzchnię 1.580 ha (34,2% powierzchni Miasta), w 2017 r. – 59 mpzp obejmujących powierzchnię 1.639 ha (35,5%), w 2018 r. – 60 mpzp obejmujących 1.711 ha (37%), w 2019 r. i w 2020 r. – 62 mpzp obejmujących 1.782 ha (38,6%).

(akta kontroli, str. 305-307)

W Studium nie wskazano terenów wyłączonych z zabudowy i przeznaczonych do pełnienia funkcji przyrodniczych (zieleni), dla których istniał obowiązek sporządzenia mpzp.

W informacji Dyrektor BRM podała m.in., że: w Mieście nie sporządza się mpzp wyłącznie dla terenów wskazanych w Studium, jako tereny wyłączone z zabudowy i przeznaczone do pełnienia funkcji przyrodniczych (zieleni). Sporządzenie mpzp obejmuje swoim obszarem kilka różnych jednostek przestrzennych takich jak np. tereny zabudowy (jednorodzinnej i wielorodzinnej), usługowej, tereny dróg publicznych i wewnętrznych oraz tereny zielone, jeżeli występują na danym terenie. Przystąpienie do sporządzenia mpzp następuje zgodnie z „Wieloletnim Programem Sporządzania Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego”, zgodnie z którym trwały prace nad 11 mpzp, w tym czterema zmianami obowiązujących planów.

(akta kontroli, str. 194-285)

²¹ Stan na dzień 31 grudnia.

Według mpzp podział funkcjonalno-przestrzenny Miasta w poszczególnych latach z okresu 2015-2020 przedstawiał się następująco:

- tereny zabudowy mieszkaniowej zajmowały powierzchnię odpowiednio: 388,5 ha (8,4% powierzchni objętej planami), 410,8 ha (8,9%), 426,1 ha (9,2%), 391,8 ha (8,48%) i 493,8 (10,7%) w 2019 i 2020 r.
- tereny zabudowy usługowej – odpowiednio: 185,4 ha (4%), 186,4 ha (4%), 193,4 ha (4,2%), 147,1 ha (3,2%) i 194,3 (4,2%) w 2019 i 2020 r.,
- tereny zabudowy techniczno-produkcyjnej – odpowiednio: 299,6 ha (6,5%), 301,8 ha (6,5%), 313 ha (6,8%), 253,2 ha (5,5%) i 322,4 ha (7%) w 2019 i 2020 r.,
- tereny komunikacji – odpowiednio: 302,5 ha (6,5%), 233,8 ha (5,1%), 242,6 ha (5,2%), 217,3 ha (4,7%) i 253 ha (5,5%) w 2019 i 2020 r.,
- tereny infrastruktury technicznej – odpowiednio: 17,8 ha (0,4%), 20,5 ha (0,4%), 21,3 ha (0,5%), 17,1 ha (0,4%) i 22 ha (0,5%) w 2019 i 2020 r.,
- tereny użytków rolnych – odpowiednio: 118,6 ha (2,6%), 52,1 ha (1,1%), 54,1 ha (1,2%), 51,3 ha (1,1%) i 69,1 ha (1,5%) w 2019 i 2020 r.,
- tereny zieleni i wód – odpowiednio: 244,7 ha (5,3%), 374,5 ha (8,1%), 388,4 ha (8,4%), 515 ha (11,1%) i 305,8 ha (6,6%) w 2019 i 2020 r.

Udział terenów zieleni w łącznej powierzchni objętej mpzp wynosił 15% w 2015 r., 22,2% w 2016 r. i w 2017 r., 28,5% w 2018 r. i 15,7% w 2019 r. i 2020 r.

Udział terenów zieleni na terenach objętych mpzp w stosunku do powierzchni wyznaczonej w Studium wynosił: 48,3% w 2017 r., 49,5% w 2018 r. i 51,3% w 2019 r. i 2020 r. Za lata 2015-2016 brak było danych w tym zakresie²².

(akta kontroli, str. 308-344, 898-899)

Kontrola 10 mpzp dobranych celowo²³ wykazała, że określono w nich zasady ochrony przyrody i terenów zielonych poprzez nakazy, zakazy, dopuszczenia i ograniczenia w zagospodarowaniu, zgodnie z wymogami określonymi w § 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie *wymaganego zakresu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego*²⁴. Dla terenów zabudowy mieszkaniowej i usługowej określano obowiązek zachowania powierzchni biologicznie czynnej. Na terenach zieleni urządzonej w zależności od jej lokalizacji dopuszczano m.in. umieszczanie znaków informacyjnych, obiektów małej architektury, pomników, placów zabaw, ciągów pieszych, oświetlenia terenu. Na terenach zieleni nieurządzonej w zależności od jej lokalizacji dopuszczano m.in. umieszczanie obiektów małej architektury, budowli przeciwpowodziowych, ciągów pieszo-jezdnych, ścieżek rowerowych.

W przypadku występowania na terenie objętym mpzp form ochrony przyrody (rezerваты przyrody, parki krajobrazowe) uwzględniano regulacje ustalone w obowiązujących planach ochrony ustanowionych dla nich, i tak:

- w mpzp „Przekopana I” utrzymano korytarz ekologiczny w odległości 100 m od brzegu rzeki San, który został ustanowiony w planie zadań ochrony dla obszaru Natura 2000 Rzeka San,
- w mpzp „Pod Fortem” - dla terenu oznaczonego na rysunku planu symbolem ZP1, w którym zlokalizowany jest Fort N XVII „Ostrów” Twierdzy Przemyśl, ustalono ochronę konserwatorską polegającą na: nakazie utrzymania zieleni w sposób uwidaczniający formę fortyfikacji, zakazie: budowy obiektów kubaturowych, zmiany bryły fortu i zniekształcania wałów obronnych fortu,

²² Studium obowiązujące do 2017 r. sporządzone były w technice uniemożliwiającej wyliczenie powierzchni m.in. terenów zieleni.

²³ Badaniem objęto mpzp, w których w okresie objętym kontrolą dokonywano zmian w zakresie terenów zielonych, a także na których występują miejsca istotne z punktu widzenia ciągłości struktur ekologicznych, zabezpieczenia kanałów właściwego przewietrzania miasta, bądź ze względu na inne istotne funkcje w systemie przyrodniczym.

²⁴ Dz. U. Nr 164 poz. 1587.

nasadzeń nową zielenią wysoką, dopuszcza się: odtworzenie elementów fortu, zmiany sposobu użytkowania Fortu N XVII „Ostrów” Twierdzy Przemyśl na cele rekreacji i turystyki,

- w mpzp „Winna Góra II” - ustalono zasady ochrony środowiska i przyrody, dla których obowiązują ustalenia zawarte w przepisach szczegółowych²⁵ polegające na zagospodarowaniu rezerwatu przyrody „Jamy”, ze stanowiskiem Inu austriackiego.

Badane mpzp nie zawierały zapisów wskazujących na konkretne działania związane z zielenią, wodami i zadrzewieniami. Z ogólnych ustaleń dotyczących tych terenów i określonych dla nich zakazów, dopuszczeń i ograniczeń w zagospodarowaniu wynikał obowiązek utrzymania istniejącej zieleni i ochrony przed zabudową.

Przeznaczenie terenów w mpzp było zbieżne z przeznaczeniem tych terenów w Studium.

W badanych mpzp tereny zielone stanowiły ogółem 20,9%, w tym lasy i zieleń nieurządzona 14,5% oraz tereny ogródków działkowych (łącznie z terenami zagrożonymi powodzią) 6,6%.

W mpzp określono maksymalną i minimalną intensywność zabudowy oraz minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej. Wskaźniki te były zbieżne z zapisami Studium w tym zakresie. Dla obszarów objętych badanymi mpzp w zależności od dzielnicy Miasta minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej ustalono na poziomie od 10% do 60%, dla terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej 30%, dla terenów zabudowy usługowej od 10% do 30%, dla terenów zabudowy produkcyjnej od 10% do 20%.

W mpzp nie było zapisów na temat alternatywnych form zwiększania udziału terenów zielonych w Mieście.

W ośmiu mpzp uwzględniono zapisy Krajowej Polityki Miejskiej 2023²⁶ dotyczące nakazu utrzymywania i odtwarzania lokalnych korytarzy ekologicznych i nakazu zachowania starodrzewia i istniejącej zieleni.

Konsultacje społeczne prowadzono podczas opracowywania mpzp „Monte Cassino I” obejmującego obszar cmentarza komunalnego. W konsultacjach wzięło udział ok. 1.040 osób. W przypadku pozostałych mpzp nie prowadzono konsultacji społecznych. W ramach procedury uchwalania mpzp, zgodnie z *ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* poprzez składanie wniosków lub zgłaszanie uwag w wyniku publicznego wyłożenia planów brało udział od kilku do kilkunastu osób. Zgłaszane w wyniku konsultacji społecznych i w ramach procedury uchwalania mpzp wnioski i uwagi nie dotyczyły terenów zielonych.

(akta kontroli, str. 345-349)

W latach 2015-2020 Miasto dokonało zmian w pięciu mpzp ustalając nowe zasady kształtowania zabudowy i wskaźniki zagospodarowania terenu. W wyniku zmiany trzech mpzp w jednym przypadku udział powierzchni biologicznie czynnej nie uległ zmianie, w drugim został zwiększony, a w kolejnym zaś zmniejszony, i tak:

- w wyniku zmiany zagospodarowania terenu zabudowy usługowej z zabudową mieszkaniową jednorodziną (U/MN) na teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (MN3) w mpzp „Wysockiego” udział powierzchni biologicznie czynnej został zwiększony z 25% do 50% dla zabudowy jednorodzinnej i do 30% dla zabudowy szeregowej,

²⁵ Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 stycznia 1995 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1995 r. Nr 5, poz. 79).

²⁶ Załącznik do uchwały nr 198 Rady Ministrów z dnia 20 października 2015 r. w sprawie przyjęcia Krajowej Polityki Miejskiej (M.P. z 2015 r. poz. 1235).

- w wyniku zmiany zagospodarowania terenu zabudowy usługowej oświatowej (UO2) na teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (MW) w mpzp „Śródmieście I” powierzchnia biologicznie czynna została zmniejszona z 20% do 10%. Zmiana ta dotyczyła działki o powierzchni 0,19 ha, która była własnością Przedsiębiorstwa Gospodarki Mieszkaniowej Sp. z o.o. w Przemyśle i na jego wniosek dokonano przedmiotowych zmian.

(akta kontroli, str. 273-274, 306)

6. RM uchwałą z dnia 28 września 2017 r. przyjęła „Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Przemyśla na lata 2016-2023” (zwany dalej Programem Rewitalizacji)²⁷. Został on uchwalony na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym²⁸. Program Rewitalizacji był aktualizowany w 2018 r.²⁹ i w 2019 r.³⁰

W diagnozie obszarów rewitalizacji w zakresie strefy *środowisko* dokonano m.in. oceny stanu zieleni miejskiej, w ramach której wymieniono tereny zielone występujące na tych obszarach i wskazano problemy, deficyty i potrzeby dotyczące zieleni miejskiej. Jako problemy wymieniono miejscowe niedobory zieleni miejskiej i konieczność jej rewitalizacji. Jako potrzeby wskazano odnowę zieleni miejskiej. Zagadnienia dotyczące zieleni zostały określone w celu nr 12 - Stworzenie atrakcyjnych miejsc w przestrzeni publicznej sprzyjających prowadzeniu zdrowego stylu życia. W celu tym wskazano m.in., że postulowane działania powinny dotyczyć tworzenia w ścisłej zabudowie mniejszych skwerów zieleni, parków kieszonkowych oraz odnowy roślinności parków miejskich. Należy zaplanować także większą liczbę ukwiecanych punktów tj. rabat, gazonów oraz wiszących kwietników, jak również przebudowę istniejących miejsc do ukwiecania w pasach drogowych. Cel nr 12 został powiązany z trzema projektami: nr 4 – Rewitalizacja przez rekreację na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego (MOF) Przemyśla – obiekty basenowe w Przemyśle, nr 7 – Rewitalizacja Hali Sportowej przy ul. Mickiewicza 30 w Przemyśle i nr 8 – Podziemna Trasa Turystyczna w Przemyśle.

Planowane do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji zadania nie obejmowały rewitalizacji terenów zielonych.

Określone w Programie Rewitalizacji cele i projekty były zgodne ze Studium. W celu zapewnienia zgodności zapisów zawartych w tych dokumentach dokonano analizy powiązań Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi Gminy.

Program Rewitalizacji został przedstawiony do konsultacji społecznych, które prowadzono poprzez działania informacyjne, spotkania i prace Zespołu opracowującego Program Rewitalizacji, spotkania konsultacyjne otwarte, nabór projektów, badania ankietowe, wywiady pogłębione i konsultacje pisemne. Nie prowadzono oddzielnych konsultacji w zakresie zachowania i zwiększania terenów zielonych. Zgłoszone w trakcie konsultacji wnioski i uwagi nie dotyczyły zieleni miejskiej. Do Urzędu nie wpływały również protesty, zastrzeżenia i uwagi dotyczące Programu Rewitalizacji w zakresie zmniejszania powierzchni terenów zielonych oraz usuwania drzew i krzewów.

(akta kontroli, str. 171-183, 350-463)

²⁷ <https://przemysl.pl/45637/lokalny-program-rewitalizacji-miasta-przemysla-na-lata-2016-2023.html>

²⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 713, ze zm.

²⁹ Uchwała Rady Miejskiej w Przemyśle nr 128/2018 z dnia 21 sierpnia 2018 r.

³⁰ Uchwała Rady Miejskiej w Przemyśle nr 183/2019 z dnia 10 października 2019 r.

7. W Mieście nie przyjęto gminnego programu rewitalizacji, o którym mowa w art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji³¹, w związku z czym nie zachodziła konieczność opracowania miejscowego rewitalizacji (art. 37f ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym).

(akta kontroli, str. 350-463)

8. Miasto nie dysponowało diagnozą stanu przyrody i terenów zielonych oraz innymi opracowaniami w tym zakresie. Z dokumentów strategicznych Miasta nie wynikał obowiązek opracowania takiej diagnozy.

W wyjaśnieniu Prezydent podał, że przy urządzaniu, utrzymaniu i zagospodarowaniu zieleni stosowano standardy wewnętrzne, wypracowane na podstawie doświadczenia pracowników. Pracownicy Wydziału Gospodarki Komunalnej Urzędu wspólnie z Zakładem Usług Komunalnych i Przedsiębiorstwem Gospodarki Mieszkaniowej określali priorytety i niezbędne działania, które miały na celu zachowanie i zwiększanie terenów zielonych. Przy działaniach tych uwzględniano również zgłoszenia mieszkańców.

(akta kontroli, str. 171-176)

9. Zagadnienia związane z zachowaniem terenów zielonych uwzględnione zostały w Gminnym programie opieki nad zabytkami i dotyczyły prowadzenia prac przy pielęgnacji i konserwacji zabytkowych drzewostanów cmentarzy i parków. Zapisy te były spójne z innymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi Miasta określonymi w przepisach prawa, w tym ze Strategią, Studium i Programem ochrony środowiska.

Miasto posiadało Program opieki nad zabytkami przyjęty na lata 2012-2016. Nie przyjęto Programu opieki nad zabytkami na lata 2017-2020. Urząd opracował nowy program na lata 2019-2022, który do dnia kontroli, tj. do 24 marca 2021 r. nie został przyjęty przez RM. Zgodnie z art. 87 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami³² prezydent miasta sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami, który przyjmuje rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

(akta kontroli, str. 176, 464-467, 900-903)

10. Prezydent powołał³³ Miejską Komisję Urbanistyczno-Architektoniczną i określił dla niej regulamin. Do zadań Komisji należało m.in. opiniowanie projektów mpzp, projektów Studium i wyników analiz ocen aktualności tych dokumentów. Komisja nie przedstawiała organom Gminy opinii, uwag i propozycji w sprawie zachowania i zwiększania terenów zielonych. Komisja opiniowała mpzp objęte kontrolą. Opinie te nie odnosiły się do kwestii związanych z zachowaniem terenów zielonych.

(akta kontroli, str. 468-486)

11. W wyjaśnieniach dotyczących problemów i barier identyfikowanych w Mieście w związku z tworzeniem i wdrażaniem w życie zapisów Studium w zakresie zachowania i zwiększania terenów zielonych i innych terenów pełniących funkcje przyrodnicze Prezydent i Dyrektor BRM podali m.in., że:

a) W związku z tym, że mpzp opracowuje BRM, które jest jednostką budżetową Miasta kosztów sporządzania planów nie obliczano. Prace nad sporządzaniem mpzp odbywają się zgodnie z wieloletnim programem zatwierdzanym przez Prezydenta oraz planem pracy BRM. Program podlega aktualizacji przynajmniej raz na kadencję.

³¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 802.

³² Dz. U. z 2021 r. poz. 710.

³³ Zarządzenie nr 231/2007 z dnia 24 września 2007 r. zmienione zarządzeniem nr 69/2015 z dnia 27 marca 2015 r.

- b) Miasto nie ponosiło odpowiedzialności odszkodowawczej w związku z wyłączeniem z zabudowy terenów przeznaczonych do pełnienia funkcji przyrodniczych.
- c) W obszarze Miasta zostały określone główne kierunki rozwoju systemu przyrodniczego oraz zadania ochronne. Tereny tworzące ten system to nie przydatne do zabudowy ze względu na osuwanie się mas ziemi, tereny zagrożone powodzią, tereny leśne, tereny o dużych spadkach terenu, podmokłe oraz wzdłuż cieków wodnych. W ramach systemu przyrodniczego wskazano również tereny zieleni urządzonej (parki miejskie, ogrody działkowe, rezerваты przyrody, obiekty Twierdzy Przemyśl) oraz tereny zieleni nieurządzonej (część terenów odłogowanych, jary i wąwozy). Na terenie Miasta nie występował nasilony napływ wniosków o wydanie decyzji o warunkach zabudowy w ww. terenach. Ponadto, w przypadku wniosku dotyczącego terenu, dla którego uwarunkowania wskazują na ograniczenia w zagospodarowaniu organ wydający decyzję jest zobowiązany do uzyskania pozytywnej opinii lub uzgodnienia od właściwego organu³⁴, który w swojej opinii prawnie związany jest ograniczeniami w zagospodarowaniu.
- d) W trakcie sporządzania mpzp dokonuje się analiz sposobów zagospodarowania terenu objętego planem, również pod kątem wydanych decyzji o warunkach zabudowy. W przypadku, gdy ustalenia decyzji o warunkach zabudowy są inne niż mpzp, zgodnie z art. 65 *ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* organ, który wydał decyzję stwierdza jej wygaśnięcie.
- e) Zapewnienie odpowiedniego udziału zieleni na terenach przeznaczonych pod osiedla mieszkaniowe w mpzp określa się poprzez wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej oraz w ustaleniach planu dopuszcza się zieleń urządzoną. Szczegółowe rozwiązania realizacyjne zawarte są w projektach budowlanych.
- f) W Studium wyznaczono tereny zieleni (różnej kategorii) jako tereny nie przydatne do zabudowy i widząc obecne sposoby zagospodarowania tych terenów można stwierdzić, że analizy i oceny tych terenów były trafne i występuje zgodność faktycznego zagospodarowania z polityką przestrzenną Miasta wyrażoną w Studium.
- g) Nie wskazano problemów prawnych i planistycznych w działalności Miasta dotyczących ochrony terenów o funkcjach przyrodniczych.

(akta kontroli, str. 487-493)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Prezydent Miasta nie sporządzał i nie przedstawiał RM raportów z wykonania Programu ochrony środowiska, co naruszało dyspozycje art. 18 ust. 2 *ustawy Prawo ochrony środowiska*.

Prezydent wyjaśnił, że nie sporządzano raportów z programu ochrony środowiska, gdyż uznano za wystarczające informacje wykazywane w tym zakresie w raportach o stanie Miasta.

(akta kontroli, str. 170-176)

2. W Mieście nie przyjęto aktualnego programu opieki nad zabytkami, o którym mowa w art. 87 *ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*.

Prezydent wyjaśnił m.in., że: *przyczyną nieprzyjęcia aktualnego Programu (...) były opóźnienia w realizacji zamówienia przez Wykonawcę Programu oraz przekazanie dokumentu wymagającego uaktualnienia. Po dokonaniu poprawek Program w najbliższym czasie zostanie skierowany na Sesję Rady Miejskiej. W wyniku*

³⁴ Np. Geolog Powiatowy, Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytków, Dyrektor Okręgowego Urzędu Górnictwa, Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

zaistniałej sytuacji zasadne będzie również uaktualnienie terminu obowiązywania Programu na lata 2021-2024.

(akta kontroli, str. 176, 464-467, 900-903)

Ocena cząstkowa

W dokumentach strategicznych i planistycznych Miasta, tj. Strategii, Studium, mpzp, Programie ochrony środowiska, Programie Rewitalizacji i Programie ochrony zabytków uwzględniono zagadnienia dotyczące terenów zielonych.

Miasto nie posiadało diagnozy stanu przyrody i terenów zieleni z uwzględnieniem ich równomiernego rozmieszczenia w jednostkach pomocniczych (osiedlach, dzielnicach) i dostępności dla mieszkańców. Na potrzeby przyjętych dokumentów strategicznych prowadzono oddzielne analizy stanu środowiska, w tym stanu przyrody. W ocenie NIK opracowanie rzetelnej diagnozy stanu i rozmieszczenia zieleni w Mieście oraz uwzględnienie jej ustaleń w dokumentach strategicznych i planistycznych Gminy jest dobrą praktyką i przyczynia się do skuteczniejszego zarządzania terenami zieleni.

Zapisy poszczególnych dokumentów strategicznych Gminy w zakresie terenów zielonych były spójne. Podstawowym celem wynikającym z nich było zachowanie istniejących terenów zielonych. Nie określono również do realizacji konkretnych działań w zakresie utrzymania i rozwoju terenów zielonych.

W obowiązującym Studium uwzględniono zagadnienia dotyczące zachowania zieleni. Zgodnie z kierunkami zagospodarowania przestrzennego Studium tereny zielone obejmowały 1.532,8 ha, co stanowiło 33,1% całej powierzchni Miasta. W Studium uwzględniono precyzyjne zapisy ilościowe w zakresie aktualnej i docelowej powierzchni terenów zielonych przypadających na mieszkańca. W dokumencie tym zawarto również wytyczne dla mpzp dotyczące środowiska przyrodniczego oraz określono tereny wyłączone z zabudowy przeznaczone do pełnienia funkcji przyrodniczej.

W mpzp określono zasady ochrony przyrody i terenów zielonych poprzez nakazy, zakazy, dopuszczenia i ograniczenia w zagospodarowaniu. Pokrycie Gminy mpzp w latach 2015-2020 zwiększało się z 32,1% w 2015 r. do 38,6% w 2020 r. W Mieście nie opracowywano mpzp wyłącznie dla terenów wskazanych w Studium, jako tereny wyłączone z zabudowy i przeznaczone do pełnienia funkcji przyrodniczych (zieleni).

W przyjętym Programie Rewitalizacji uwzględniono zagadnienia związane z terenami zielonymi. W ramach analizy obszarów rewitalizowanych dokonano oceny stanu zieleni miejskiej. Jednak zaplanowane do realizacji zadania nie obejmowały rewitalizacji terenów zielonych.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły niesporządzania i nieprzedstawiania RM raportów z wykonania Programu ochrony środowiska oraz braku aktualnego programu opieki nad zabytkami.

Obszar

Opis stanu faktycznego

2. Zarządzanie terenami zielonymi.

1. W Mieście nie przeprowadzono kompleksowej inwentaryzacji zieleni. Gmina znała liczbę i powierzchnię parków spacerowo-wypoczynkowych, zieleńców, zieleni ulicznej, terenów zieleni osiedlowej, cmentarzy oraz lasów publicznie dostępnych. W związku z tym, że w Gminie nie istnieje jednolity dokument stanowiący inwentaryzację całej zieleni miejskiej, a posiadane informacje przez poszczególne Wydziały Urzędu były aktualizowane na bieżąco – nie ma możliwości określenia kosztów gromadzenia danych inwentaryzacyjnych w zakresie terenów zielonych.

Aktualizację danych inwentaryzacyjnych w Wydziałach prowadzono na bieżąco w oparciu o wpływające dokumenty w tym zakresie, z wyjątkiem aktualizacji stanu

lasów, która zgodnie z zapisami ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach³⁵ przeprowadzana jest co 10 lat (uproszczone plany urządzenia lasów lub plany urządzenia lasów). Cała powierzchnia lasów nie stanowiących własności skarbu państwa w Gminie objęta jest aktualnymi uproszczonymi planami urządzenia lasów. Dane z ewidencji poszczególnych Wydziałów w zakresie zieleni miejskiej były spójne z danymi zawartymi w sprawozdaniach SG-01 za lata 2015 - 2020.

(akta kontroli, str. 494 – 533, 535, 539 - 556)

2. Zgodnie z zapisami obowiązującego Regulaminu Organizacyjnego Urzędu³⁶, zadania związane z zachowaniem i zwiększaniem terenów zielonych przypisano czterem wydziałom Urzędu, zgodnie z zakresami ich kompetencji. Miejskiemu Konserwatorowi Zabytków przypisano w regulaminie organizacyjnym następujące zadania:

- prowadzenie i aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Przemysła.
- opracowywanie wniosków dotyczących ustaleń ochrony konserwatorskiej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz prowadzenie działań konserwatorskich.
- realizacja prac remontowych i konserwatorskich przy zabytkach nieruchomości będących własnością Miasta.

Wydziałowi Geodezji i Gospodarki Nieruchomościami przypisano zadania w zakresie:

- tworzenie zasobu nieruchomości Skarbu Państwa, gospodarowanie tym zasobem oraz gospodarowanie nieruchomościami.
- prowadzenie spraw z zakresu ochrony gruntów rolnych i leśnych, w tym ograniczanie przeznaczania gruntów na cele nierolnicze i nieleśne oraz wyłączenie gruntów z produkcji rolniczej lub leśnej.

Wydziałowi Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska przypisano zadania w zakresie:

- sprawowanie opieki nad stanem cmentarzy komunalnych i wojennych,
- utrzymanie czystości i pielęgnacja zieleni na terenach niezabudowanych stanowiących własność Gminy, administrowanych przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o. o.,
- utrzymanie zieleni miejskiej (terenów zielonych), utrzymania parków, terenów rekreacyjnych i siłowni terenowych,
- interwencyjna wycinka drzew i pielęgnacja drzew rosnących na terenie Gminy,
- opracowywanie planów i programów związanych z ochroną środowiska oraz nadzór nad ich realizacją,
- realizacja zadań związanych z ochroną przyrody i lasami oraz wydawanie decyzji środowiskowych,
- prowadzenie spraw z zakresu ochrony lasów, oraz gospodarki leśnej,
- rozpatrywanie wniosków o usuwanie drzew i krzewów z terenu miasta,
- prowadzenie spraw związanych z wyrażaniem zgody na usuwanie drzew i krzewów z terenu Miasta,
- wydawanie nakazów właścicielowi gruntów przywrócenia stanu poprzedniego.

Wydziałowi Rozwoju, Inwestycji i Funduszy Zewnętrznych przypisano między innymi zadania z zakresu: opracowywanie, aktualizacja i koordynacja Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Przemysła.

Wydziałowi Gospodarki Lokalowej przypisano zadania w zakresie administracji, zarządzania i gospodarowania lokalami mieszkalnymi, użytkowymi oraz budynkami w zasobach komunalnych Gminy wraz z ich otoczeniem.

³⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 1463, ze zm.

³⁶ Zarządzenie nr 245/2019 Prezydenta Miasta Przemysła z dnia 28 czerwca 2019 r.

W Gminie funkcjonują rozwiązania organizacyjne, w zakresie zarządzania terenami zielonymi, określone w Regulaminie Organizacyjnym Urzędu Miasta. Dokumenty strategiczne, takie jak np. Strategia czy Gminny Program Ochrony Środowiska są dokumentami o znacznym stopniu ogólności i nie zawierają rozwiązań organizacyjnych.

(akta kontroli, str. 494 - 533)

W Urzędzie nie wyznaczono komórki organizacyjnej do spraw koordynacji wszystkich zadań związanych z terenami zielonymi w Mieście. Różnym Wydziałom przypisano w Regulaminie Organizacyjnym różne zadania w zakresie zarządzania zielenią, według ich kompetencji. Tylko niewielka część zadań w zakresie zieleni miejskiej wymaga współpracy różnych komórek organizacyjnych, gdyż w większości są to zadania odrębne i nie wymagające koordynacji. Spójność działań podejmowanych przez różne komórki organizacyjne w celu realizacji założeń strategicznych w zakresie zachowania i zwiększania terenów zielonych w Gminie, zapewniono poprzez zapisy Regulaminu Organizacyjnego oraz obowiązek uczestnictwa w opiniowaniu działań lub opiniowania takich działań poprzez poszczególne wydziały w ramach swoich zakresów kompetencji oraz wynikające z odrębnych przepisów.

(akta kontroli, str. 532 - 533)

3. W okresie objętym kontrolą, Gmina nie planowała i nie realizowała zadań w zakresie urządzania i tworzenia nowych terenów zieleni, zadrzewień czy zakrzewień na terenie Gminy. Nie wystąpiły w tym okresie wydatki majątkowe Gminy na zachowanie i zwiększenie terenów zielonych.

W tym okresie planowano środki i realizowano wydatki związane wyłącznie z zachowaniem terenów zielonych. Na ten cel wydatkowano w 2015 r. – 1.368,9 tys. zł, w 2016 r. – 1.208,6 tys. zł, w 2017 r. – 1.289 tys. zł, w 2018 r. - 1.145,8 tys. zł, w 2019 r. – 824,5 tys. zł i w 2020 r. – 913,5 tys. zł.

Wydatki bieżące na zachowanie i zwiększanie terenów zielonych stanowiły w 2015 r., w 2016 r. i w 2017 r. – 0,4 %, w 2018 r. – 0,3 % i w 2019 r. oraz w 2020 r. – 0,2 % wydatków Gminy ogółem.

W okresie objętym kontrolą, opisane wyżej wydatki nie były finansowane ze środków pochodzących z kar i opłat za usuwanie drzew. Finansowano je z następujących źródeł: w 2015 r. środki własne Gminy – 1.302, 5 tys. zł, środki zewnętrzne – 66,5 tys. zł, w 2016 r. odpowiednio 1.137,9 tys. zł, i 70,8 tys. zł, w 2017 – 1.198,9 tys. zł i 89,1 tys. zł, w 2018 r. – 1.132,1 tys. zł i 13,6 tys. zł, w 2019 r. – 820,5 tys. zł i 3,8 tys. zł, w 2020 r. – 909,5 tys. zł i 4,0 tys. zł.

(akta kontroli, str. 173 – 187, 534 - 535)

4. Jak wyjaśnił Naczelnik Wydziału Rozwoju, Inwestycji i Funduszy Zewnętrznych Urzędu Miasta: *Przemysł jest Miastem architektonicznie zamkniętym, które posiada gęstą zabudowę i liczne ograniczenia ze względu na uwarunkowania terenowe w tym m.in. tereny zalewowe oraz strefę ochrony konserwatorskiej, która stanowi ok. 30% jego powierzchni. Większość miejskich terenów zielonych zlokalizowanych jest w przestrzeni ogólnomiejskiej (90%), a całkowita powierzchnia terenów zielonych w Przemysłu stanowi ponad 30% jego powierzchni. Zarówno programy strategiczne Miasta Przemysła na lata 2014 – 2024 jak i Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Przemysła na lata 2016-2023 zostały opracowywane w wyniku spotkań warsztatowych Zespołów, których członkami byli przedstawiciele różnych środowisk społeczno – gospodarczych, a także konsultacji z mieszkańcami Miasta.*

W związku z brakiem wniosków ze strony mieszkańców oraz nie dysponowaniem wolnymi obszarami, które można przeznaczyć pod nowe, wielkopowierzchniowe tereny zielone, Miasto w latach 2015 – 2020 nie tworzyło planów inwestycyjnych

w zakresie tworzenia nowych oraz rewitalizacji istniejących terenów zielonych. W związku z tym Miasto skupiło się na działaniach mających na celu utrzymanie istniejącego stanu zieleni poprzez właściwe bieżące utrzymanie tych terenów oraz działania rewitalizacyjne wskazywane przez Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyślu (PWKZ).

W okresie objętym kontrolą, przy realizacji zadań inwestycyjnych na terenie Miasta, w każdym planie inwestycyjnym uwzględniano dodatkowe elementy zagospodarowania otoczenia w postaci nowych nasadzeń oraz wysiewu traw. Miasto od wielu lat prowadzi regularne działania związane z bieżącym utrzymaniem terenów zielonych dzięki temu nie wymagają one planowania i prowadzenia odrębnej, specjalnej rewitalizacji.

(akta kontroli, str. 173 – 187, 535, 653 – 659)

5. W okresie objętym kontrolą, Gmina nie nabywała i nie wymieniała gruntów na potrzeby tworzenia i urządzania nowych terenów zieleni.

W tym okresie Gmina zbywała grunty, które uprzednio w dokumentach planistycznych były przewidziane jako tereny zielone.

W 2015 r. zbyto jedną działkę o powierzchni 0,0119 ha (według mpzp tereny zieleni urządzonej). Przyczyną zbycia była mała powierzchnia działki ze zlokalizowanym na niej naziemnym przewodem ciepłowniczym – teren nieprzydatny dla potrzeb Gminy. W 2016 r. zbyto jedną działkę o powierzchni 0,0256 ha (według mpzp tereny zieleni urządzonej). Przyczyną zbycia była mała powierzchnia działki oraz brak dostępu działki do drogi publicznej – teren nieprzydatny dla potrzeb Gminy. W 2017 r. nie dokonywano zbycia gruntów. W 2018 r. zbyto dwie działki o powierzchni 0,0354 ha (według Studium tereny zieleni nieurządzonej, produkcji rolnej i rekreacyjnej) i 0,2507 ha (według mpzp tereny zabudowy mieszkaniowej i zieleni urządzonej). Przyczyną zbycia była mała powierzchnia działki oraz jej przeznaczenie mpzp – teren nieprzydatny dla potrzeb Gminy. W 2019 r. zbyto jedną działkę o powierzchni 0,2455 ha (według mpzp tereny zieleni nieurządzonej niskiej). Przyczyną zbycia był brak dostępu działki do drogi publicznej – teren nieprzydatny dla potrzeb Gminy.

W 2020 r. zbyto trzy działki o powierzchni 0,1155 ha, 0,0197 ha oraz 0,1458 (według mpzp tereny zieleni urządzonej i zabudowy mieszkaniowej). Przyczyną zbycia były: mała powierzchnia działki, brak dostępu działki do drogi publicznej oraz lokalizacja na niej naziemnego przewodu ciepłowniczego – teren nieprzydatny dla potrzeb Gminy.

W okresie objętym kontrolą, w odniesieniu do wyżej wymienionych, zbytych przez Gminę działek, nie wydawano decyzji o warunkach zabudowy ani też pozwoleń na budowę.

(akta kontroli, str. 173 – 187, 536-537)

6. W obowiązującym Studium określono następujące jednostki przestrzenne: (I) Stare Miasto, (II) Śródmieście i (III) Ogólnomiejska, a także następujące struktury funkcjonalno – przestrzenne:

- obszary wielofunkcyjne,
- obszary zabudowy dominującej funkcji mieszkaniowej i wielorodzinnej,
- obszary zabudowy dominującej funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej,
- obszary zabudowy dominującej funkcji usług lokalnych,
- obszary zabudowy dominującej funkcji usług ponadlokalnych z wielkopowierzchniowymi obiektami handlowymi,
- obszary zabudowy dominującej funkcji przemysłowej, usług magazynowo składowych, strefy ekonomicznej i stref gospodarczych,
- obszary zabudowy dominującej zabudowy funkcji usług komunalnych,
- obszary otwartej zieleni i sportu i rekreacji publicznej,

- obszary zieleni leśnej i nieurządzonej,
- obszary produkcji rolniczej i ogrodniczej,
- tereny zamknięte.

Do bardziej znaczących obszarów przeznaczonych w Studium dla otwartej zieleni oprócz skwerów i zieleni osiedlowej, należały:

- Park Sportowo-Rekreacyjny, w skład którego wchodzi między innymi – odcinek Sanu z nabrzeżami od granicy zachodniej Miasta do mostu Siwca, plaża na wysokości os. Kmiecie i tereny zieleni nadrzecznej,
- Stok narciarski,
- Tereny fortyfikacji Twierdzy Przemyśl od Bramy Sanockiej do Baterii Laboratorium,
- Park miejski, Park Lipowica, Park Lubomirskich, Park Sielec i Park Bakończyce,
- Fortyfikacje pierścienia wewnętrznego Twierdzy Przemyśl,
- Rzeka Wiar z nabrzeżami i wałami przeciwpowodziowymi.

Na obszarze Miasta występowały następujące, ujęte w Studium, rodzaje zieleni:

- tereny zieleni urządzonej (parki, sport i rekreacja, tereny rolne i rolnicze),
- tereny zieleni nieurządzonej (tereny rolnicze, sport i rekreacja, tereny leśne, tereny ogrodów działkowych).

Powierzchnia terenów zielonych zarządzanych przez Gminę w latach 2015-2018 wynosiła³⁷ 213,29 ha i w latach 2019-2020 – 222,35 ha. W 2019 r. zwiększyła się powierzchnia lasów o 9,06 ha.

Wskaźniki powierzchni terenów zieleni w Gminie na jednego mieszkańca, w okresie objętym kontrolą stale wzrastały od 111 m² w 2014 roku do 116 m² w 2020 r. Powierzchnia terenów zieleni ogólnodostępnej urządzonej przypadający na jednego mieszkańca (w m²) wynosiła 94 w 2014 r, 95 w 2015 r, 96 w 2016 i 2017 r, 97 w 2018 r, 98 w 2019 r. oraz 99 w 2020 r. Powierzchnia wszystkich terenów zieleni (w tym: lasy, nieużytki, cmentarze, w pasach drogowych, rolne, zieleń urządzona i nieurządzona itd.) przypadająca na jednego mieszkańca (w m²) wynosiła odpowiednio 111, 112, 113 w 2016 i 2017 r, 114 i 115 oraz 116 w 2020 r. Powierzchnia urządzonych terenów zieleni w stosunku do liczby mieszkańców corocznie wzrastała od 94 m² w 2015 r. do 99 m² w 2020 r.

(akta kontroli, str. 194 – 263, 538 – 556)

7. W latach 2015-2020 z terenów nieruchomości będących własnością Gminy usunięto ogółem 846 drzew, z tego najwięcej w 2016 r. (225), natomiast najmniej w 2017 r. (97). W okresie tym z terenów będących własnością Gminy usunięto 63 m² krzewów. W tym samym czasie na takich terenach nasadzono ogółem 1.160 drzew i 12.744 szt. krzewów.

(akta kontroli, str. 557 – 558)

Dane dotyczące ubytków i nasadzeń drzew, wykazywane w sprawozdaniach SG-01 Statystyka gminy: leśnictwo i ochrona środowiska, za lata 2015 – 2020 czerpane były z wielu źródeł takich jak: ewidencja gruntów i budynków, planów urządzenia lasów w odniesieniu do lasów państwowych w granicach Gminy, uproszczonych planów urządzenia lasów w odniesieniu do lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa w granicach Gminy, ewidencji pomników przyrody, oraz ewidencji prowadzonych przez poszczególne Wydziały Urzędu w zakresie ich kompetencji (cmentarze, parki, skwery i zieleń miejska) oraz ewidencji PWKZ (forty, zamek itp.).

(akta kontroli, str. 532 – 533, 539 - 556)

³⁷ Zgodnie z danymi przedstawionymi w sprawozdaniach SG-01.

W latach 2015-2016 i 2018 – 2020 Gmina nie występowała o pozwolenia na usunięcie krzewów z terenów nieruchomości gminnych. Z pozwoleniem takim wystąpiono w 2017 r. W każdym z badanych lat występowało natomiast z wnioskami na usunięcie drzew. W poszczególnych latach objętych kontrolą Gmina uzyskała: w 2015 r. 71 pozwoleń na usunięcie 189 drzew, w 2016 r. – 62 pozwolenia na usunięcie 225 drzew, w 2017 r. – 48 pozwoleń na usunięcie 97 drzew i jedno na usunięcie 63 m² krzewów, w 2018 r. – 51 pozwoleń na usunięcie 114 drzew, w 2019 r. – 52 pozwoleń na usunięcie 100 drzew i w 2020 r. – 44 pozwoleń na usunięcie 124 drzew.

(akta kontroli, str. 557 – 558)

W okresie objętym kontrolą, wystąpiły trzy przypadki złożenia sprawozdania SG-01 po obowiązującym terminie. W 2016 r. – sprawozdanie złożono 14 marca (20 dni po terminie określonym w Programie Badań Statystycznych³⁸), w 2017 r. – 16 marca (22 dni po terminie³⁹) i w 2018 r. – 20 sierpnia (176 dni po terminie⁴⁰).

(akta kontroli, str. 539 – 556, 638 - 640)

W trakcie kontroli poddano analizie pięć inwestycji prowadzonych przez Gminę w latach 2015-2020, w ramach których usunięto największą liczbę drzew, a mianowicie:

- „Rozbudowa terenów cmentarzy komunalnych” – Decyzja PWKZ na usunięcie 35 drzew).
- „Budowa hali sportowej w ramach budowy Centrum Rozwoju Badmintona w Przemysłu” – Decyzja PWKZ na usunięcie 4 drzew i zasadzenie 20.
- „Budowa kompleksu boisk przy osiedlowym parku rozrywki” – Decyzja PWKZ na usunięcie 18 drzew i zasadzenie 25.
- „Budowa podziemnej trasy turystycznej” – Decyzja PWKZ na usunięcie jednego drzewa.
- „Budowa hali sportowej przy Szkole Podstawowej nr 14” – Decyzja PWKZ na usunięcie 34 drzew i 63 m² krzewów oraz zasadzenie 34 drzew i 240 szt. krzewów.

We wszystkich pięciu przypadkach Gmina złożyła wnioski o wydanie zezwolenia do właściwego organu – PWKZ w Przemysłu.

Gmina wywiązywała się z obowiązków nałożonych w decyzjach PWKZ na usunięcie drzew lub krzewów oraz obowiązków wykonania nasadzeń we wskazanych miejscach. We wszystkich opisywanych przypadkach przeprowadzone zostały kontrole PWKZ potwierdzone protokołami, w wyniku których stwierdzono pełne wykonanie obowiązków określonych ww. decyzjami. Liczba nasadzonych drzew oraz powierzchnia i ilość nasadzonych krzewów oraz gatunki, a także odmiany nasadzonych drzew i krzewów były zgodne z decyzjami. Nasadzono m.in. lipy drobnolistne, klony, brzozy, świerki srebrne, sosny zwyczajne, świerki zwyczajne, tuje smaragd, tawuły japońskie i trawy ozdobne.

Kontrole prowadzone przez PWKZ były efektem zawiadomienia tego organu o wykonaniu nasadzeń zastępczych. Jak wykazały kontrole podane w zawiadomieniu dane były rzetelne.

Opisane wyżej zmiany nasadzeń nie podlegały rejestracji lub ewidencji. Zostały naniesione na mapy sytuacyjne inwentaryzacji powykonawczej każdej inwestycji.

³⁸ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 lipca 2015 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2016 (Dz. U. z 2015 r. poz. 1304).

³⁹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lipca 2016 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2017 (Dz. U. z 2016 r. poz. 1426).

⁴⁰ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2018 (Dz. U. z 2017 r. poz. 2471).

Kontrolujący przeprowadził oględziny nasadzeń zastępczych i ich zgodności z treścią Decyzji PWKZ. Oględziny dotyczyły dwóch spośród pięciu opisanych wyżej inwestycji, a mianowicie „Budowy hali sportowej przy Szkole Podstawowej nr 14 w Przemyślu” oraz „Budowy kompleksu boisk przy osiedlowym parku rozrywki w Przemyślu”. Oględziny w obu przypadkach wykazały, że nasadzenia zostały wykonane zgodnie z zapisami Decyzji PWKZ tak w zakresie ilości jak i gatunków drzew i krzewów. W przypadku inwestycji „Budowy kompleksu boisk przy osiedlowym parku rozrywki w Przemyślu” nasadzono o 10 sztuk drzew więcej niż określała to Decyzja PWKZ. Wszystkie nasadzenia wykazywały oznaki żywotności (nabrznięte pąki liściowe, żywe łyko na pędach drzew).

(akta kontroli, str. 559 - 637)

8. W latach 2015 – 2020 Gmina wydawała pozwolenia na usunięcie drzew i krzewów z terenów nieruchomości innych niż nieruchomości gminne. Wydano: w 2015 r. 9 pozwoleń na usunięcie 57 drzew, w 2016 r. – 84 pozwolenia na usunięcie 808 drzew i 220 m² krzewów, w 2017 r. – 12 pozwoleń na usunięcie 91 drzew i 4.726 m² krzewów, w 2018 r. – 22 pozwolenia na usunięcie 289 drzew, w 2019 r. – 13 pozwoleń na usunięcie 104 drzew i w 2020 r. – 11 pozwoleń na usunięcie 68 drzew i 50.900 m² krzewów. We wszystkich przypadkach usunięto takie ilości drzew i takie powierzchnie krzewów, na jakie opiewały wydane decyzje.

(akta kontroli, str. 651 - 652)

9. W latach 2015-2021 w Gminie funkcjonował budżet obywatelski. W 2015 r. do funduszu zgłoszono 20 projektów, w tym dwa uwzględniające zieleni. RM nie uchwaliła w budżecie tych dwóch projektów. W 2016 r. – zgłoszono 19 projektów, w tym jeden uwzględniający zieleni. RM nie uchwaliła w budżecie tego projektu. W 2017 r. – zgłoszono 27 projektów, w tym jeden uwzględniający zieleni. RM uchwaliła w budżecie ten projekt przeznaczając na jego realizację kwotę 6 tys. zł. W 2018 r. – zgłoszono 29 projektów, nie było pośród nich projektów uwzględniających zieleni. W 2019 r. – zgłoszono 36 projektów, nie było pośród nich projektów dotyczących zieleni. W 2020 r. – zgłoszono 59, w tym jeden uwzględniający zieleni. RM nie uchwaliła w budżecie tego projektu. W 2017 r. na zadania w ramach budżetu obywatelskiego RM przeznaczyła kwotę 665,3 tys. zł. z tego wartość zadania dotyczącego zieleni miejskiej stanowiła 0,9 % tej kwoty. W budżecie obywatelskim na 2017 r. ujęto zadanie pod nazwą „Przygotowanie terenu na potrzeby rekreacji przy wielopokoleniowym parku wypoczynku i rekreacji” z finansowaniem w kwocie 6 tys. zł. Ze względu na fakt, że w trakcie roku Prezydent przekazał teren parku aportem do Przedsiębiorstwa Gospodarki Mieszkaniowej Sp. z o.o. w Przemyślu, projekt ten w ramach budżetu obywatelskiego stał się bezzasadny. Zadanie to w ramach środków własnych zostało zrealizowane przez nowego właściciela gruntu. Środki przewidziane na ten cel w ramach budżetu obywatelskiego zostały przeznaczone na nowy cel – utwardzenie części ulicy Chmielnej.

(akta kontroli, str. 653 - 659)

10. Jak wyjaśnił Prezydent, do głównych barier w zarządzaniu, utrzymaniu i tworzeniu nowych terenów zielonych w mieście należy zaliczyć:

- brak możliwości planowania i zarządzania zielenią w mieście traktowaną jako całość co jest wynikiem zarządzania tymi terenami przez różnych właścicieli terenów (Urząd, spółdzielnie mieszkaniowe i innych),
- brak terenów wolnych lub ubogich w zieleni na terenie Przemyśla co utrudnia lokalizację nakazywanych nasadzeń zastępczych,
- częste przypadki dewastacji obiektów zieleni miejskiej,

- brak wystarczających środków finansowych.

(akta kontroli, str. 660 - 661)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość, polegającą na nieterminowym przekazaniu do GUS sprawozdania SG-01 za rok 2016, 2017 i 2018, tj. z opóźnieniem wynoszącym odpowiednio: 20, 22 i 176 dni po ustalonym terminie.

Jak wyjaśnił Naczelnik Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska, opóźnienia te były wynikiem reorganizacji Wydziałów i przenoszenia kompetencji. Sprawozdania zostały zaakceptowane przez GUS.

(akta kontroli, str. 539 – 556, 638 - 640)

Ocena częściowa

W ocenie NIK, przyjęte rozwiązania organizacyjne zapewniły sprawną realizację założeń strategicznych w zakresie terenów zieleni. W latach 2015 – 2020 zapewniono także wystarczające środki finansowe na bieżące utrzymanie terenów zielonych.

Programy strategiczne Miasta nie zawierały planów inwestycyjnych w zakresie tworzenia nowych terenów zielonych oraz rewitalizacji istniejących terenów zielonych. Gmina skupiła swoje działania na właściwym utrzymaniu istniejącego stanu zieleni poprzez właściwe bieżące utrzymanie tych terenów oraz bieżące działania rewitalizacyjne wskazywane przez PWKZ. Skutkowało to brakiem potrzeby planowania strategicznych działań rewitalizacyjnych.

W ocenie NIK, Gmina jako inwestor w pełni wywiązywała się z obowiązków nałożonych w uzyskanych zezwoleniach na usunięcie drzew.

W okresie objętym kontrolą, Urząd rzetelnie sporządzał sprawozdania statystyczne SG-01. Sprawozdania za lata 2016-2018 zostały jednak przekazane do GUS z opóźnieniem.

Obszar

3. Uwzględnianie w postępowaniach administracyjnych kwestii związanych z ochroną zieleni.

Opis stanu
faktycznego

1. Zgodnie z uchwałą RM nr 80/2015 z dnia 30 kwietnia 2015 r. w sprawie *upoważnienia do załatwiania indywidualnych spraw z zakresu administracji publicznej*⁴¹ sprawy z zakresu wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu od 1 czerwca 2015 r. prowadził Dyrektor BRM.

W 2015 r. Dyrektor BRM wydał 58 decyzji o warunkach zabudowy, w tym sześć dotyczących zabudowy wielorodzinnej, 40 jednorodzinnej, osiem usługowej, cztery innej oraz jedną decyzję odmową. W 2016 r. – 103 decyzje, w tym 20 dotyczących zabudowy wielorodzinnej, 53 jednorodzinnej, 21 usługowej i dziewięć innej. Decyzji odmownych wydano cztery. W 2017 r. - 96, w tym 13 dotyczących zabudowy wielorodzinnej, 61 jednorodzinnej, 15 usługowej i siedem innej. Decyzji odmownych wydano trzy. W 2018 r. - 88, w tym 13 dotyczących zabudowy wielorodzinnej, 51 jednorodzinnej, 17 usługowej i siedem innej. Decyzji odmownych wydano dwie. W 2019 r. - 88, w tym 7 dotyczących zabudowy wielorodzinnej, 53 jednorodzinnej, 18 usługowej i 10 innej. Decyzji odmownych nie było. W 2020 r. - 64, w tym pięć dotyczących zabudowy wielorodzinnej, 39 jednorodzinnej, siedem usługowej i sześć innej. Decyzji odmownych wydano sześć. BRM nie posiadało danych w zakresie powierzchni terenów objętych wydanymi decyzjami o warunkach zabudowy.

(akta kontroli, str. 288-289, 662-665)

2. BRM prowadziło analizy w zakresie zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Miasta obejmujące m.in. liczbę decyzji o warunkach zabudowy i decyzji pozwolenie

⁴¹ Dz. Urz. Woj. Podka. z 2015 r. poz. 1546, ze zm.

na budowę, przedmiot decyzji z podziałem na funkcje oraz lokalizację inwestycji w Studium. Wyniki tych analiz wykorzystywane były do oceny aktualności Studium i mpzp. Prowadzone przez BRM analizy wykazały pięć⁴² decyzji o warunkach zabudowy wydanych w latach 2015-2020 na terenach wyłączonych, według Studium z zabudowy ze względu na ich funkcje przyrodnicze. Decyzje te dotyczyły w trzech przypadkach budowy budynków jednorodzinnych z budynkami gospodarczymi i towarzyszącą infrastrukturą techniczną, w jednym zabudowy usługowej, sportu i rekreacji wraz z urządzeniami infrastruktury technicznej i obsługą komunikacyjną w jednym zaś budowy hali magazynowej jako uzupełnienie zabudowy w istniejącym gospodarstwie rolnym. Nieruchomości objęte decyzjami położone były na terenach określonych w Studium jako tereny zieleni nieurządzonej, stanowiące pozostałości po terenach rolniczych w znacznej części odłogowanych. W jednym przypadku na podstawie decyzji dotyczącej budowy dwóch budynków jednorodzinnych wydana została decyzja pozwolenie na budowę.

(akta kontroli, str. 274-303)

3. W Mieście nie przyjęto oddzielnych procedur regulujących proces wydawania decyzji o warunkach zabudowy. W strukturach Miasta nie było stanowiska miejskiego architekta zieleni, miejskiego ogrodnika, zespołu do spraw zieleni. Projekty decyzji o warunkach zabudowy nie były oddzielnie opiniowane w zakresie terenów zieleni znajdujących się na nieruchomości, będącej przedmiotem postępowania bądź w jej obrębie.

W informacji Dyrektor BRM podała, że: „*decyzje o warunkach zabudowy wydawane były na podstawie procedur określonych w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zgodnie z którymi krąg jednostek uzgadniających projekt decyzji jest ściśle ustalony (art. 53 ust. 3-5a i 5d w związku z art. 64 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym). Ewentualne opinie bez umocowania prawnego dotyczące zieleni nie znajdują formalnego uzasadnienia.*”

(akta kontroli, str. 274-285)

4. Kontrola 10 postępowań administracyjnych⁴³ zakończonych wydaniem ostatecznej decyzji o warunkach zabudowy w latach 2015-2020 wykazała, że nieruchomości, dla których wydano trzy decyzje ustalające warunki zabudowy dla budynków jednorodzinnych zlokalizowane były na terenach przeznaczonych w Studium jako tereny zieleni nieurządzonej, których podstawową funkcją był uzupełniający system przyrodniczy Miasta z ograniczeniami w zagospodarowaniu, szczególnie w istniejących jarach i wąwozach stanowiących koryta dla potoków i cieków wodnych stałych i okresowych. Funkcja dopuszczalna: rekreacyjna i komunikacyjna w niezbędnym zakresie przebiegu dróg o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym, ścieżek rowerowych i ciągów pieszych, zieleni urządzonej.

W przypadku decyzji dotyczącej zagospodarowania terenu pod zabudowę usługową, sportową i rekreacyjną działka zlokalizowana była na terenie zieleni nieurządzonej, produkcji rolnej i rekreacji. Funkcja podstawowa: obszar o perspektywnym przeznaczeniu dla celów rekreacji lokalnej i ponadlokalnej jako uzupełnienie usługowego charakteru parku sportowo – rekreacyjnego w terenach otwartych i nieurbanizowanych, z ograniczeniami w zabudowie głównie ze względu na osuwiska i konfigurację terenu. Funkcje dopuszczalne: ograniczona produkcja

⁴² Dwie w 2019 r. i po jednej w 2016 r., 2017 r. i 2020 r.

⁴³ Doboru próby dokonano w sposób celowy. Kontrolą objęto pięć decyzji wydanych dla terenów wyłączonych, według Studium z zabudowy ze względu na ich funkcje przyrodnicze nr BRMP.IV.4.430.101.2016, BRMP.IV.3.430.52.2016, BRMP.IV.1.430.59.2019, BRMP.IV.2.430.29.2019, BRMP.IV.2.430.56.2020 oraz pięć decyzji dotyczących budowy budynków wielorodzinnych nr BRMP.IV.4.430.49.2018, BRMP.IV.4.430.25.2018, BRMP.IV.2.430.48.2017, BRMP.IV.2.430.85.2016, BRMP.IV.2.430.77.2016.

rolna, agroturystyka i rekreacja, komunikacyjna dla niezbędnego przebiegu drogi zbiorczej i dróg lokalnych a także systemu dróg turystycznych, szlaków pieszych, rowerowych torów motokrosowych.

Decyzja dotycząca zagospodarowania pod budowę hali magazynowej jako uzupełnienie zabudowy w istniejącym gospodarstwie rolnym dotyczyła działki zlokalizowanej na terenie zieleni nieurządzonej, na terenach osuwiskowych z ukształtowaniem terenu niesprzyjającym innym funkcjom. Funkcja podstawowa: uzupełniający system przyrodniczy Miasta. Funkcja dopuszczalna: zalesienia, szczególnie jako zieleń izolacyjna od składowiska odpadów.

W przypadku pozostałych pięciu decyzji, którymi ustalono warunki zabudowy dla budynków mieszkaniowych wielorodzinnych lub budynków mieszkaniowych wielorodzinnych z częścią usługową działki zlokalizowane były na terenach oznaczonych w Studium jako:

- obszar zurbanizowany staromiejski z zabudową usług publicznych, usług ogólnomiejskich wszystkich kategorii poza przemysłową (produkcyjną, magazynowo – składową), mieszkaniową. Funkcja podstawowa: obszar wielofunkcyjny. Funkcje dopuszczalne: usługi wszystkich kategorii poza przemysłową, mieszkaniowa wielorodzinna i jednorodzinna, mieszane (dwie decyzje);
- tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej. Funkcja podstawowa: mieszkaniowa wielorodzinna. Funkcja dopuszczalna: usługi podstawowe (dwie decyzje);
- zespoły zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej zorganizowanej w formie osiedli i rozproszonej jako zespoły uzupełniające w terenach mieszkaniowych wielorodzinnych. Funkcja podstawowa: mieszkaniowa jednorodzinna. Funkcja dopuszczalna: mieszkaniowa wielorodzinna, mieszkaniowo - usługowa i usługowa (jedna decyzja).

W przypadku decyzji dotyczących warunków zabudowy: dla budynków jednorodzinnych, zagospodarowania terenu pod zabudowę usługową, sportową i rekreacyjną oraz budowy hali magazynowej działki, na których planowano inwestycje w ewidencji gruntów i budynków⁴⁴ oznaczone były jako grunty orne RIVa i RIVb, pastwiska trwałe PsII i PsIII, grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych Lzr-PsIII oraz sady S-RIIIa. W przypadkach dotyczących warunków zabudowy dla budynków mieszkaniowych wielorodzinnych lub budynków mieszkaniowych wielorodzinnych z częścią usługową działki w ewidencji gruntów i budynków oznaczone były jako tereny zabudowane inne Bi, zurbanizowane tereny niezabudowane lub w trakcie zabudowy Bp, tereny mieszkaniowe B i sady - pastwiska trwałe S-PsIII.

Miasto przystąpiło do opracowania mpzp „Ostrów II” obejmującego tereny, na którym zlokalizowana była działka na obszarze oznaczonym w Studium jako zieleń nieurządzonej, dla której ustalono warunki zabudowy pod budynek jednorodzinny. Dla pozostałych obszarów, na których znajdowały się działki objęte badanymi decyzjami nie opracowano i nie przystąpiono do opracowania mpzp.

(akta kontroli, str. 666-764

Dyrektor BRM wyjaśniła m.in., że: w *Studium określono tereny, które powinny być wyłączone z zabudowy ze względu na warunki osuwiskowe, tereny zalewowe oraz tereny buforowe wzdłuż istniejących potoków oraz tereny leśne. W świetle przepisów o ochronie przyrody działki objęte badanymi decyzjami nie są położone w obszarach objętych ochroną i w znacznej części stanowią nieużytki rolne i odłogowane. W Mieście nie sporządza się mpzp tylko dla terenów wyłączonych*

⁴⁴ §§ 67 i 68 rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. z 2019 r. poz. 393).

z zabudowy. Mppz opracowuje się zgodnie z wieloletnim programem, przyjmowanym na podstawie złożonych wniosków.

(akta kontroli, str. 287)

Postanowienia badanych decyzji uwzględniały określenie warunków i szczegółowych zasad zagospodarowania terenu oraz jego zabudowy w zakresie ochrony środowiska. W odniesieniu do ochrony środowiska:

- w przypadku jednej decyzji teren inwestycji graniczył z naturalnym ciekim wodnym – potokiem Ostrów (Kurcianka). W związku z powyższym projekt decyzji o warunkach zabudowy uzgodniony został przez Marszałka Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie postanowieniem z dnia 16 sierpnia 2017 r., zgodnie z którym w treści decyzji zobowiązano inwestora, aby na etapie projektowania dokonał uzgodnienia kolizji zamierzenia inwestycyjnego z naturalnym ciekim wodnym,
- w przypadku trzech decyzji tereny położone były w obszarze osuwisk aktywnych lub osuwisk nieaktywnych, w związku z czym ich projekty zostały uzgodnione ze Starostą Przemyskim. W wyniku uzgodnień w decyzjach zawarto warunek ustalenia dla projektowanych obiektów geotechnicznych warunków posadowienia, które będą stanowiły podstawę dopuszczenia lokalizacji obiektów budowlanych oraz określały ewentualne warunki ich realizacji,
- dodatkowo w przypadku czterech decyzji zawarto zapisy, że „na terenie wnioskowanych działek zakazuje się działalności mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów dotyczących ochrony środowiska”, w czterech decyzjach, że: „wnioskowana inwestycja nie mieściła się w katalogu przedsięwzięć, mogących mieć wpływ na środowisko, odstąpiono od przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny jej oddziaływania na środowisko” i w dwóch, że: „zamierzenie inwestycyjne nie może być zamierzeniem mogącym wpływać znacząco na środowisko i wymagającym uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach”.

Zgodnie z § 2 ust. 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 26 sierpnia 2003 r. *w sprawie oznaczeń i nazewnictwa stosowanego w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz w decyzji o warunkach zabudowy*⁴⁵ w decyzjach zawarto nakazy, zakazy, dopuszczenia i ograniczenia dotyczące ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu w przypadku, kiedy wynikało to z potrzeb ochrony środowiska lub z obowiązujących ustaleń w zakresie ochrony parków narodowych, rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych oraz innych form ochrony przyrody – po wcześniejszym uzgodnieniu projektu decyzji z właściwym w tym zakresie organem.

Wydanie decyzji zostało poprzedzone analizą, o której mowa w art. 53 ust. 3 w związku z art. 64 ust. 1 *ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*. Analizy zostały przeprowadzone zgodnie z wymogami określonymi w rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 26 sierpnia 2003 r. *w sprawie sposobu ustalania wymagań dotyczących nowej zabudowy i zagospodarowania terenu w przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego*⁴⁶. W analizach nie sformułowano wniosków w zakresie urządzania i kształtowania zieleni. Związane to było z tym, że nieruchomości nie leżały w obszarach objętych ochroną ze względu na zlokalizowaną na ich terenie zieleń. W analizach sformułowano wnioski co do powierzchni biologicznie czynnej. Decyzje uwzględniały wyniki analiz.

⁴⁵Dz. U. z 2003 r. Nr 164 poz. 1589.

⁴⁶Dz. U. 2003 r. Nr 164 poz.1588.

W strukturach Urzędu nie było wyznaczonej komórki organizacyjnej do spraw urządzania i kształtowania zieleni, w związku z czym w ramach prowadzonych postępowań administracyjnych nie uzyskiwano opinii w zakresie zieleni.

W decyzjach określono minimalne wskaźniki powierzchni biologicznie czynnej. Wskaźniki te ustalone zostały na poziomie 10%, 35%, 40%, 50% i 60% oraz w pięciu przypadkach na poziomie 30%. Przy ustalaniu tego wskaźnika brano pod uwagę warunki ukształtowania terenu, udział terenów zielonych, charakter istniejącej zabudowy, jak i parametry oraz przeznaczenie wnioskowanej zabudowy. Ustalenia dokumentowano w analizie.

Dla ośmiu działek Studium przewidywało wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej na niższym poziomie niż określono w decyzjach o warunkach zabudowy (w dwóch przypadkach w Studium 0% w decyzjach 10% i 30%, w czterech w Studium 30% w decyzjach 35%, 40%, 50% i 60% i w dwóch w Studium 10% a w decyzjach 30%). Dla dwóch działek Studium przewidywało wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej na poziomie wyższym niż określono w decyzjach (w Studium 40% i 60% a w decyzjach 30%).

BRM w swoich opracowaniach korzystało z definicji terenu biologicznie czynnego zawartej w rozporządzeniu *w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie*.

Proces wydawania decyzji był zgodny z procedurami określonymi w regulaminie organizacyjnym BRM.

W przypadku badanych decyzji nie zachodziły przesłanki uzasadniające uzgodnienie ich projektów z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska, gdyż nie były to tereny chronione w myśl *ustawy o ochronie przyrody*.

Zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego*⁴⁷ w toku prowadzonych postępowań zapewniono stronom czynny udział na każdym jego etapie. W żadnym z badanych postępowań strony nie zgłaszały zastrzeżeń w kwestiach dotyczących zieleni.

W decyzjach nie określono warunków i wytycznych w odniesieniu do zieleni znajdującej się na działce. Jak podała w informacji Dyrektor BRM przyczyną braku takich warunków były fakt, że nieruchomości w świetle przepisów o ochronie przyrody nie były zlokalizowane w obszarach objętym ochroną.

Decyzje o warunkach zabudowy zostały sporządzone przez osoby posiadające uprawnienia, o których mowa w art. 5 *ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*.

W wyniku analizy decyzji o warunkach zabudowy i dokumentacji z tych postępowań nie stwierdzono nadmiernego koncentrowania kompetencji powierzonych jednemu urzędnikowi. Czynności związane z wydawaniem decyzji były rozdzielone. Rozstrzygnięcia były podejmowane zgodnie z przyjętymi procedurami. Nie wystąpiła dowolność postępowania przy wydawaniu decyzji.

(akta kontroli, str. 274-287, 666-675)

5. W latach 2015-2020 nie było przypadków uchylenia decyzji o warunkach zabudowy przez organ odwoławczy lub sąd administracyjny w związku z kwestionowaniem przez strony warunków dotyczących ochrony terenów zielonych, wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej, ochrony drzewostanu, bądź innych warunków dotyczących zieleni w kontekście polityki przestrzennej Miasta. W latach 2015-2020 nie wydane zostały decyzje o odmowie wydania warunków zabudowy w związku z ochroną terenów zielonych.

(akta kontroli, str. 288-289)

⁴⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 256, ze zm.

6. W wyjaśnieniach dotyczących problemów i barier identyfikowanych w Mieście w procesie wydawania pozwoleń na budowę oraz decyzji o warunkach zabudowy w części dotyczącej zachowania, ochrony i zwiększania terenów zieleni Prezydent i Dyrektor BRM podali m.in., że:

- a) W Mieście nie występowały problemy zgodności ustaleń decyzji o warunkach zabudowy z ustaleniami dotyczącymi dopuszczalnych funkcji terenów oraz wskaźników urbanistycznych. W latach 2015-2020 wydano pięć decyzji, gdzie funkcja podstawowa obszaru była inna niż ustalona w Studium. Na terenach tych nie występują obiekty cenne przyrodniczo wymagające ochrony.
- b) W Mieście przyjmowano, że definicja „teren biologicznie czynny” jest zbieżna z niezdefiniowanym pojęciem „powierzchnia biologicznie czynna”.
- c) Nie wskazano problemów i barier w zakresie skutecznego ustalania w decyzjach o warunkach zabudowy wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej oraz ustalania nakazów, zakazów, dopuszczeń i ograniczeń w zagospodarowaniu terenu dotyczących urządzenia i kształtowania terenów zielonych.
- d) Nie wskazano również problemów i barier w zakresie ustalania w decyzjach o warunkach zabudowy nakazów, zakazów, dopuszczeń i ograniczeń w zagospodarowaniu terenu dotyczących urządzenia i kształtowania terenów zieleni.

(akta kontroli, str. 487-493)

7. W 2015 r. Prezydent na podstawie mpzp oraz decyzji o warunkach zabudowy wydał 134 pozwoleń na budowę 134 budynków mieszkalnych jednorodzinnych i dwa pozwolenia na budowę czterech budynków mieszkalnych o trzech i więcej mieszkaniach. Pozwoleń na budowę hoteli, budynków zakwaterowania turystycznego, budynków biurowych i handlowo-usługowych nie wydano.

W 2016 Prezydent wydał 108 pozwoleń na budowę 108 budynków mieszkalnych jednorodzinnych i trzy pozwolenia na budowę trzech budynków mieszkalnych o trzech i więcej mieszkaniach. Pozwoleń na budowę hoteli, budynków zakwaterowania turystycznego, budynków biurowych i handlowo-usługowych nie wydawano.

W 2017 r. Prezydent wydał 95 pozwoleń na budowę 95 budynków mieszkalnych jednorodzinnych i sześć pozwoleń na budowę sześciu budynków mieszkalnych o trzech i więcej mieszkaniach. Pozwoleń na budowę hoteli, budynków zakwaterowania turystycznego, budynków biurowych i handlowo-usługowych nie wydawano.

W 2018 r. Prezydent wydał 49 pozwoleń na budowę 49 budynków mieszkalnych jednorodzinnych i dwa pozwolenia na budowę dwóch budynków mieszkalnych o trzech i więcej mieszkaniach. Pozwoleń na budowę hoteli, budynków zakwaterowania turystycznego, budynków biurowych i handlowo-usługowych nie wydawano.

W 2019 r. Prezydent wydał 42 pozwolenia na budowę 53 budynków mieszkalnych jednorodzinnych, 10 pozwoleń na budowę 12 budynków mieszkalnych o trzech i więcej mieszkaniach i dwa pozwolenia na budowę dwóch budynków handlowo-usługowych. Pozwoleń na budowę hoteli, budynków zakwaterowania turystycznego i budynków biurowych nie wydawano.

W 2020 r. Prezydent wydał 46 pozwoleń na budowę 62 budynków mieszkalnych jednorodzinnych i trzy pozwolenia na budowę pięciu budynków mieszkalnych o trzech i więcej mieszkaniach. Pozwoleń na budowę hoteli, budynków zakwaterowania turystycznego, budynków biurowych i handlowo-usługowych nie wydawano.

W Mieście nie były realizowane inwestycje na terenach o funkcjach przyrodniczych w oparciu o ustawę z dnia 31 marca 2020 r. o *szczególnych rozwiązaniach*

związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych⁴⁸.

(akta kontroli, str. 765-813, 904)

8. Kontrola 10 postępowań administracyjnych⁴⁹ zakończonych wydaniem ostatecznej decyzji o pozwoleniu na budowę wykazała, że w przypadku jednej działki⁵⁰ zmniejszono wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej z 60% określonego w Studium dla terenu rolniczego z zabudową zagrodową do 50% wynikającego z decyzji pozwolenie na budowę budynku mieszkalnego jednorodzinnego. W pięciu przypadkach wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej określony decyzją pozwolenie na budowę był na wyższym poziomie niż ustalony w Studium, a w czterech był na takim samym poziomie.

Wskaźniki powierzchni biologicznie czynnej oraz zabudowy terenu wynikające z dokumentacji projektowej przedłożonej przez inwestora wraz z wnioskiem o pozwolenie na budowę były zgodne z ustaleniami decyzji o warunkach zabudowy lub mpzp. W badanych postępowaniach wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej wynosił od 18% do 70% a wskaźnik zabudowy terenu od 11% do 44%.

Weryfikację wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej Urząd przeprowadzał poprzez sprawdzanie wartości podanej w projekcie budowlanym z wartością tego wskaźnika podaną w decyzji o warunkach zabudowy lub określonej w mpzp. W każdym przypadku wartości te musiały być zgodne i stanowiły jeden z elementów, który winien być spełniony aby uzyskać decyzję o pozwoleniu na budowę.

W prowadzonych postępowaniach Urząd stosował definicję powierzchni biologicznie określonej w § 3 pkt 22 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

W dokumentacji dotyczącej badanych postępowań nie definiowano wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej i terenu biologicznie czynnego. Przyjmowano, że powierzchnia biologicznie czynna powinna stanowić procent powierzchni działki z wyłączeniem powierzchni zabudowy.

W ramach postępowań w sprawach wydawania decyzji o pozwoleniu na budowę nie korzystano z możliwości uzyskania opinii/ uzgodnień w zakresie gospodarowania zielenią i przyjętych rozwiązań projektowych w tym zakresie.

Informacje dotyczące gospodarowania zielenią zawarte były w projektach budowlanych będących załącznikami do wniosku o pozwoleniu na budowę.

(akta kontroli, str. 814-817)

9. Urząd nie prowadził kontroli na podstawie art. 81 ust. 4 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane*⁵¹, zgodnie z którym organy administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego przy wykonywaniu obowiązków określonych przepisami prawa budowlanego mogą dokonywać czynności kontrolnych. Protokolarne ustalenia dokonane w toku tych czynności stanowią podstawę do wydania decyzji oraz podejmowania innych środków przewidzianych w przepisach prawa budowlanego.

Prezydent wyjaśnił, że: zgodnie z art. 35 ust. 1 *ustawy Prawo budowlane* czynności organu przed wydaniem decyzji o pozwolenie na budowę dotyczą sprawdzenia zgodności projektu zagospodarowania działki lub terenu z ustaleniami mpzp lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, wymaganiami ochrony

⁴⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 568

⁴⁹ Dobre postępowania dokonano w sposób celowy. Kontrolą objęto sprawy nr: AOŚ.6740.27.2020, AOŚ.6740.10.2020, AOŚ.6740.169.2020, AOŚ.6740.390.2017, AOŚ.6740.357.2017, AOŚ.6740.239.2018, AOŚ.6740.122.2019, AOŚ.6740.25.2017, AOŚ.6740.17.2017, AOŚ.6740.347.2018.

⁵⁰ Pozwolenie na budowę wydane na podstawie decyzji o warunkach zabudowy.

⁵¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1333, ze zm.

środowiska oraz uchwały o ustaleniu lokalizacji inwestycji mieszkaniowej, co wiąże się z obowiązkiem sprawdzenia dotrzymania m.in. wskaźników powierzchni biologicznie czynnej.

(akta kontroli, str. 171-187)

10. Z Informacji Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego dla Miasta Przemysła (PINB) wynika, że w latach 2015-2020 na etapie udzielania pozwolenia na użytkowanie przeprowadził 130 kontroli obowiązkowych, w ramach których sprawdzano m.in. zgodność obiektu budowlanego z projektem zagospodarowania działki. W 23 przypadkach stwierdzono zmiany w stosunku do zatwierdzonego projektu, zakwalifikowane przez projektanta jako zmiany nieodstępujące w sposób istotny od zatwierdzonego projektu zagospodarowania działki lub terenu. Większość zmian dotyczyła przebiegu przyłączy lub instalacji, bądź też lokalizacji miejsc parkingowych bez naruszania wielkości powierzchni utwardzonej. W dwóch przypadkach stwierdzono powiększenie terenu utwardzonego, przy czym w jednym przypadku powiększenie to nie zmniejszyło powierzchni biologicznie czynnej wskazanej w projekcie. W drugim przypadku brak był możliwości weryfikacji tego wskaźnika, gdyż projekt nie wskazywał minimalnej powierzchni biologicznie czynnej. Wprowadzone zmiany nie stanowiły podstawy do odmowy wydania pozwolenia na użytkowanie lub uzależnienia wydania decyzji od wykonania określonych robót. PINB nie prowadził kontroli w zakresie zgodności budowy z ustaleniami i warunkami określonymi w decyzji o pozwoleniu na budowę oraz z projektem budowlanym na etapie użytkowania obiektu budowlanego.

PINB nie informował Prezydenta o występujących nieprawidłowościach. Nie identyfikował również rozbieżności interpretacyjnych dotyczących pojęcia „powierzchni biologicznie czynnej” i „terenu biologicznie czynnego”. Jako problemy i bariery w zakresie weryfikacji zgodności zagospodarowania działek z dokumentacją projektową PINB wskazał brak przy otrzymywanych pozwoleniach na budowę decyzji o warunkach zabudowy w sytuacji, gdy w projekcie nie są podane dopuszczalne wskaźniki.

(akta kontroli, str. 818-821)

11. Prezydent wyjaśnił, że w procesie wydawania pozwoleń na budowę nie występowały problemy i bariery w części dotyczącej zachowania, ochrony i zwiększania terenów zielonych. Nie występowały również rozbieżności interpretacyjne dotyczące pojęcia powierzchni biologicznie czynnej i terenu biologicznie czynnego.

(akta kontroli, str. 487-493)

12. W okresie objętym kontrolą, w Urzędzie przygotowano i uchwalono dwie uchwały (obie dotyczące tej samej inwestycji) o ustaleniu lokalizacji inwestycji mieszkaniowych wielorodzinnych na podstawie ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. *o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz inwestycji towarzyszących*⁵².

Przedmiotem inwestycji była budowa czterech budynków mieszkalnych wielorodzinnych o łącznej liczbie lokali mieszkalnych przekraczającej 25 wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

Przeznaczenie działek objętych wnioskiem określone zostało w mpzp dla terenów budownictwa mieszkaniowego „Rosłońskiego” przyjętym Uchwałą Nr 103/2002 Rady Miejskiej w Przemysłu z dnia 8 lipca 2002 r.⁵³ jako tereny budownictwa mieszkaniowego. Planowana inwestycja uwzględniała wszystkie postanowienia mpzp. Nie wystąpiła niezgodność w kwestiach związanych z ochroną przyrody bądź

⁵² Dz. U. z 2020 r. poz. 219, ze zm.

⁵³ Dz. Urz. Woj. Podka. z 2002 r. Nr 59 poz.1211.

zachowania terenów zielonych, wartością wskaźnika zabudowy czy też wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej.

W Studium działki te oznaczone zostały jako teren zabudowy mieszkaniowej, dzielnica wielofunkcyjna o dominującej funkcji sportowo – rekreacyjnej z funkcją uzupełniającą mieszkaniową.

Ustalony w uchwale w sprawie tej inwestycji wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej wynosił nie mniej niż 40%, podczas gdy w mpzp i Studium określono go na nie mniej niż 20%.

Wniosek inwestora był opiniowany przez wspólne posiedzenie Komisji Gospodarki Miejskiej oraz Komisji Budżetu i Finansów Gminy Przemyśl, Miejską Komisję Urbanistyczno–Architektoniczną oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie. Wniosek został we wszystkich przypadkach zaopiniowany bez uwag.

Wniosek inwestora podlegał opiniowaniu w sprawach związanych z zielenią przez Miejską Komisję Urbanistyczno – Architektoniczną, Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Przemyśla. Opinie nie wnosiły uwag do wniosku.

(akta kontroli, str. 883-897)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli w prowadzonych postępowaniach administracyjnych w sposób prawidłowy uwzględniano kwestie związane z ochroną zieleni.

Miasto poprzez analizy w zakresie zmian w zagospodarowaniu przestrzennym monitorowało presje inwestycyjne na terenach o funkcji przyrodniczej wyłączzonej w Studium z zabudowy. Monitoring ten nie wykazywał takiej presji.

W sposób prawidłowy i rzetelny prowadzono postępowania administracyjne w sprawie wydania decyzji o warunkach zabudowy w zakresie związanym z zachowaniem, ochroną i rozwojem terenów zielonych. Wydane decyzje zawierały zapisy uwzględniające warunki i szczegółowe zasady zagospodarowania terenu oraz jego zabudowy w zakresie ochrony środowiska. W tym celu w dokumentach tych zawarto odpowiednie nakazy, zakazy, dopuszczenia i ograniczenia oraz określano wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej.

Zagadnienia związane z ochroną środowiska, w tym ochroną terenów zielonych uwzględniane były również w postępowaniach dotyczących wydania decyzji pozwolenie na budowę. Wydanie pozwoleń na budowę poprzedzone było sprawdzeniem zgodności projektu budowlanego z warunkami zabudowy określonymi w decyzjach o warunkach zabudowy lub mpzp i wymaganiami dotyczącymi ochrony środowiska, w tym w zakresie powierzchni biologicznie czynnej i wskaźnika zabudowy terenu.

Obszar

4. Utrzymanie i zwiększanie terenów zielonych w działaniach rewitalizacyjnych.

Opis stanu
faktycznego

1, 2. W Programie Rewitalizacji wskazano realizację ośmiu projektów podstawowych, w tym pięciu inwestycyjnych, z których zrealizowano dwa, kolejne dwa pozostawały w trakcie realizacji a jeden nie był realizowany. Zrealizowano projekt w zakresie „Przemyskiego Inkubatora Przedsiębiorczości i Innowacji” obejmujący remont budynku przy ul. Ratuszowej 10 w Przemyślu oraz projekt „Modernizacja Zielonego Rynku w Przemyślu” obejmujący modernizację targowiska. Zrealizowano także jeden z etapów projektu „Rewitalizacja przez rekreację na terenie MOF w Przemyślu – obiekty basenowe” obejmujący budowę wodnego placu

zabaw przy ul. Sanowej. W trakcie realizacji pozostawał projekt „Podziemna trasa turystyczna w Przemyślu”. Nie przystapiono do realizacji projektu „Rewitalizacja hali sportowej przy ul. Mickiewicza 30 w Przemyślu”.

Nie planowano i nie realizowano przedsięwzięć rewitalizacyjnych obejmujących swoim zakresem zagadnienia związane z utrzymaniem i zwiększaniem terenów zielonych. Nie realizowano również przedsięwzięć rewitalizacyjnych obejmujących centrum Miasta i polegających na przebudowie rynku, miejskich placów, budowie nowych ulic i placów oraz remoncie już istniejących.

W latach 2015-2020 Miasto zrealizowało następujące przedsięwzięcia rewitalizacyjne nieujęte w Programie Rewitalizacji i obejmujące swoim zakresem m.in. rewitalizację terenów zielonych:

- „Zagospodarowanie parku na osiedlu Lipowica w Przemyślu” w zakresie siłowni zewnętrznej i placu gier planszowych,
- Zagospodarowanie placu w sąsiedztwie hotelu Accademia (wzniesienie pomnika poświęconego „Zesłańcom Sybiru i Ofiarom Katynia” wraz z zagospodarowaniem terenu),
- Park Rekreacyjno-Sportowy „Kmiecie” (wyposażenie placu zabaw, utwardzenie powierzchni, wyposażenie siłowni zewnętrznej, wyposażenie strefy sportu i rekreacji, mała architektura, obsianie powierzchni 1.721 m² trawą),
- Rozbudowa obiektu lekkoatletycznego JUWENIA w Przemyślu.

(akta kontroli, str. 449-463)

Kontrolą objęto dwa przedsięwzięcia rewitalizacyjne polegające na budowie wodnego placu zabaw oraz budowie otwartej strefy aktywności – etap I. Nieruchomość, na której wykonano wodny plac zabaw była objęta obowiązującym Programem Rewitalizacji. Położona była na obszarze objętym mpzp „Sanocka I”⁵⁴ z funkcją pod tereny zabudowy usługowej sportu i rekreacji. Nieruchomość, na której wykonano otwartą strefę aktywności nie była objęta Programem Rewitalizacji. Położona była na terenach rekreacyjno-wypoczynkowych położonych w obszarze parku miejskiego.

W dokumentacji projektowej badanych przedsięwzięć uwzględniono kwestie związane z zachowaniem terenów zieleni w stosunku do stanu istniejącego. W dokumentacji budowy wodnego placu zabaw przewidziano nasadzenia drzew i krzewów ozdobnych. Na potrzeby budowy otwartej strefy aktywności opracowano ekspertyzę dendrologiczną wskazującą 19 sztuk drzew do usunięcia, 27 wymagających zabiegów pielęgnacyjnych oraz zaprojektowanie nasadzenie 106 sztuk krzewów.

W wyniku realizacji wodnego placu zabaw powierzchnia terenów zielonych i powierzchnia biologicznie czynna wyniosła 52%. W mpzp dla tego obszaru wskaźnik ten określony był na poziomie minimum 30%. W wyniku realizacji otwartej strefy aktywności – I etap powierzchnia terenów zielonych oraz powierzchnia biologicznie czynna nie uległy zmianie.

W przypadku budowy wodnego placu zabaw projekt nie był opiniowany przez pracowników Urzędu właściwymi w sprawach zarządzania zielenią miejską. Dokumentacja projektowa budowy otwartej strefy aktywności opiniowana była przez pracowników Wydziału Komunalnego, Ochrony Środowiska i Gospodarki Odpadami. W opinii przedstawionej przez ten Wydział nie sformułowano wniosków w odniesieniu do zieleni.

W Urzędzie nie ustalono wewnętrznej procedury, zasady lub standardów ochrony przyrody w trakcie prowadzenia prac budowlanych. Dla badanych inwestycji

⁵⁴ Dz. Urz. Woj. Podka. Nr 10 poz. 261.

ustanowiono inspektorów nadzoru budowlanego, którzy reprezentowali inwestora na budowie i sprawowali kontrolę zgodności realizacji inwestycji z projektem i przepisami oraz sprawdzali jakość wykonanych robót.

W protokołach odbioru badanych przedsięwzięć nie było zapisów dotyczących stanu zieleni i drzewostanu.

Zgodnie z założeniami dokumentacji projektowej w ramach realizacji wodnego placu zabaw powierzchnia terenów zielonych zmniejszyła się i jednocześnie dokonano nasadzeń drzew i krzewów ozdobnych wskazanych w tej dokumentacji.

W wyniku realizacji pierwszego etapu budowy otwartej strefy aktywności nie dokonywano wycinki i nasadzeń drzew i krzewów.

(akta kontroli, str. 822-881)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Prowadzone działania rewitalizacyjne w większości miały wpływ na utrzymanie terenów zielonych.

Nie planowano i nie realizowano przedsięwzięć rewitalizacyjnych obejmujących swoim zakresem wyłącznie zagadnienia związane z zachowaniem i zwiększeniem terenów zielonych.

W ramach zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych uwzględniono kwestie związane z zachowaniem terenów zielonych poprzez określone w projektach zagospodarowanie nieruchomości. W wyniku realizacji badanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych rzeczywista powierzchnia terenów zielonych uległa zmniejszeniu o 48% lub pozostała na niezmiennym poziomie.

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

1. Sporządzanie w wymaganym terminie i przedkładanie Radzie Miejskiej raportów z wykonania programu ochrony środowiska.
2. Zapewnienie przyjęcia aktualnego programu opieki nad zabytkami.
3. Terminowe przekazywanie do GUS sprawozdań statystycznych SG-01.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, dnia 22 czerwca 2021 r.

Kontroler

Marek Wójtowicz
Główny specjalista k.p.

/ - /
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Dyrektor
Wiesław Motyka

/ - /
podpis